

Молода Україна

журнал українського демократичного молоді

РІК ВИДАННЯ XVII

КВІТЕНЬ — 1967 — APRIL

Ч. 145





МОЛОДА УКРАЇНА

Видає Центральний Комітет
Об'єднання Демократичної
Української Молоді

Голова ЦК: М. Француженко

Редактує Колегія в складі:
Я. Білінський, О. Валер, О.
Коновал, М. Лебединський, Л.
Ліщина, Л. Павлюк, П. Родак,
О. Сандул.

Голов. редактор: М. ГАВРИШ

Адміністратор: В. ПАВЛЮК.

Статті, підписані прізвищем
або ініціалами автора, не зав-
жди відповідають поглядам
редакції.

Умови передплати:

12 чисел (один рік) \$4.00
24 числа (два роки) \$7.50

Ціна окремого числа 40 центів

MOLODA UKRAINA

(Young Ukraine).

A Ukrainian Monthly Magazine.
Published by the Central Com-
mittee of the Ukrainian Democ-
ratic Youth Association.

(In USA — Association of Ameri-
can Youth of Ukrainian Descent)

President: M. FRANCUZENKO

Все листування і передплату

MOLODA UKRAINA,

шлітъ на адресу:
Postal Station "E", Box 8
Toronto, Ont., Canada

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Австралії:

Mr. S. Krywolap,
Box 1586 M,
G. P. O. Adelaide,
S. Australia.

В Аргентині:

"Rada"
Av. J. M. Campos 556,
San Andres, F. C. Mitre
(Bs. As.), Argentina.

В Англії:

Mr. A. Bondarenko,
78 Kensington Park Rd.,
London W. 11, — England.

У Франції:

Mr. N. Grouchetsky,
33, Rue Roque de Fillol,
Puteaux, Seine, — France
K-to: Paris CC 11.087.11

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ: Б. Олександров, В. Кир, М. Рильський,
Д. Павличко, М. Нагнибіда, Г. Гордасевич, Т. Матвієнко, Р. Ромен,
В. Соколов — Поезії. Чародій української музики. О. Г. — Невми-
руща краса. Г. А. Нудьга — Українські думи у Франції. В. Діаватов
— Троянське лоша. З Одумівського життя і праці. Різне.

З ЗАПЛЯНОВАНОЇ ПРАЦІ ОДУМ-у КАНАДИ в 1967 році

20 ТРАВНЯ, СУБОТА — Весняний Концерт ОДУМ-у в Торонто.

21 ТРАВНЯ, НЕДІЛЯ — Весняний Концерт ОДУМ-у в Ст. Ке-
теринс і в Гамільтоні.

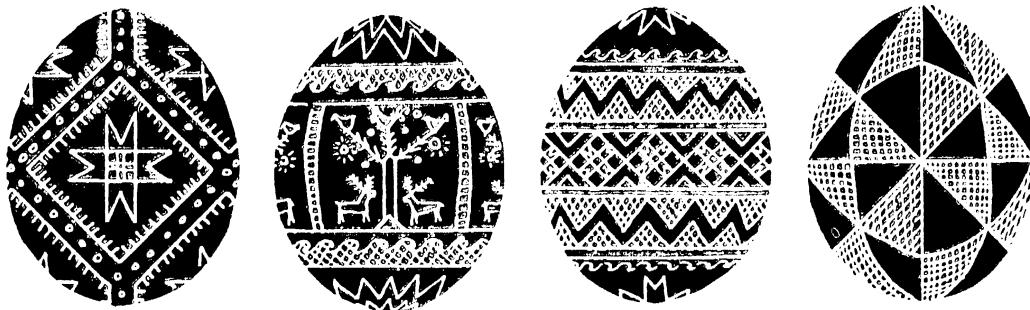
16 ЧЕРВНЯ, СУБОТА — Хор "Молода Україна" у складі 100
осіб під диригуванням Івана Козачка
виступає в канадськім павільйоні на
"Експо 67".

29 ЛИПНЯ, СУБОТА — Участь у Дні Української Молоді на
""Експо 67".

31 ЛИПНЯ, ПОНЕДІЛОК — Участь у Виступі Української Мо-
лоді в Оттаві.

5 і 6 СЕРПНЯ, СУБОТА і НЕДІЛЯ — Зустріч ОДУМ-у, СУЖЕ-
РО, ДОБРУС на фармі "Київ" біля
Торонто.

14 ЖОВТНЯ, СУБОТА — Хор "Молода Україна" виступає в ка-
надськім павільйоні на "Експо 67".



Борис ОЛЕКСАНДРІВ

ВЕЛИКОДНІ ДУМКИ

Весняний день, співучі тони
І небо золотом горить...
"Христос Воскрес!" — співають дзвони,
Колишуть піснею блакить.

І кожен раз, як дзвони гулом
Лунають величі слова, —
Як голос давнього — минуле
У наших душах ожива...

У синю далеч линуть мрії...
О, краю сонця і степів.
Щоб загубити свої надії
Ти довго-довго так терпів!

Але ніколи світло раю
Не погасало в шумі гроз,
Тож вірю я, що й Ти, мій Краю,
Так само вічний, як Христос!

Настане день — і морок туги
Розіб'є променем ясним,
Із ночі кривди і наруги
Ти вийдеш чистим і міцним.

І не злоба, не дух мамони
У краю волі буде жить,
А тільки — Бог! Воскресні дзвони,
Великдень, сонце і блакить...

В. КИР.

ВОСКРЕСЛІ МРІЇ

В двобою з весною упала зима,
Сумні відгули сніговий,
А спрагнена сонця вже будить сама
Душа всі гарячі надії.

Що скінчаться довгі, скорботні й сумні
Ті муки, що терпши сьогодні.
До тебе, мій краю, ще прийдуть ясні
І лагідні дні Великодні

На зміну жорстокій, запеклій зимі
Прилинути усміхнені весни.
І промінь свободи засяє в тюрмі,
І наша Бітчизна воскресне

Здійснить свої мрії прекрасні усі,
Важкі він розіб'є кайдани.
У сили, у славі, у гордій красі
Народ наш нескорений встане.

Лунатиме вдячно молитва свята —
Ми вільні, ми вже не в полоні —
І всім воскресіння Вкраїни й Христа
Провістять розчулені дзвони.



ХРИСТОС ВОСКРЕС!

З нагоди Світлого Свята Воскресіння Христового шлемо найкращі побажання та привітання всім нашим Співробітникам і Читачам

Редакція і Адміністрація
"Молодої України"

ЧАРОДІЙ УКРАЇНСЬКОЇ МУЗИКИ

Основоположник української класичної музики — композитор і громадський діяч Микола Лисенко, 125-річчя якого цього року відзначають українці цілого світу, є однією з найяскравіших постатей в ряді діячів української національної культури.

Народився Микола Лисенко*) 22 березня 1842 року в селі Гриньки, на Полтавщині в родині поміщика Віталія Лисенка, офіцера орденського кірасирського полку.

Живучи в селі, Микола мав змогу з малку познайомитися з народніми піснями й обрядами. В своїй автобіографії Лисенко розповідає про це так: "На весілля було завжди кличути панича Миколу продавати з братами молоду молодому. Весь весільний ритуал, який так цікавив малого свою театральною обстановкою, сам собою давався в руки будучому етнографові. Прийде далі літо, настане день Купала... розкладають ба-гаття, заквітчані в польові квіти з віхтами горячої соломи дівчата стрибають... з піснями через вогонь..." Згадує Лисенко і про різноманітні народні ігри: в горюдуба, в баштана, у зайка, у перепілки, у кривого колеса та ін. "Цей елемент, либонь, — пише композитор, — найлюбіше приступився хлопців своїми мелодіями, акцією, усією потішуючи і слух і зір обстановою".

Тут над Лисенком зіткнулися два ворожі впливи: французька мова і аристократизм матері з одного боку і українська мова та простота поводження бабусі, яку підтримував батько — з другого. Часто наперекір матері малий Лисенко тікав гратися з селянським діттями, годинами просиджував з дівчатами-кріпачками, що пряли, ткали, мережили і вишивали для поміщиці та співали чудових українських пісень. Саме тут, серед дівочих співів, у серці малого Миколи зароджувалася невгласима любов до рідної пісні,

*) Микола Лисенко походив з старого козацького роду, відомості про який є з початку XVII століття. Його предки були старшинами в українському козацькому війську. Сімейні перекази Лисенків вважають Вовгурою Лиса, як одного з своїх родоначальників. Вовгуро Лис — безстрашний ватажок козаків, відзначився в боях з польською шляхтою в роки визвольної війни українського народу під проводом Богдана Хмельницького. Історичні документи вказують на Якова Лисенка, як на первого представника цього роду. Він жив у першій половині XVII століття і брав активну участь у війні 1648-1654 рр.

Вся чоловіча лінія роду Лисенків аж до Віталія Лисенка — правнuka генерального судді Федора Лисенка і батька нашого великого композитора — були люди військові і завжди займали в армії достойні становища.

Ще в давні часи рід Лисенків оселився в районі теперішньої Полтавщини, недалеко від м. Кременчука. Там належав їм ряд сіл та хуторів.

мови й мистецства народу. І ця любов породила безсмертні пісні, хори, опери та інші твори.

Але не слід забувати, що поруч з цим Лисенкові прищеплювали іншу культуру — культуру аристократичних сальонів, у близкому сяйві яких так палко бажала бачити Миколу його мати.

Систематично займатися музикою Лисенко почав з п'яти років і виявив дуже великі музичні здібності. Мати вчасно помітила нахили сина і, сама добра музикантка, зуміла виявити великий музичний талант майбутнього композитора і розвинути його. Музику хлопчик любив надзвичайно і з великою охотою підбирав різні мелодії на роялі, нерідко простоюючи біля нього цілі години. Дорослих вражало, з якою музикальністю і технічною легкістю виконував Микола складні для його віку фортепіянні п'єси.

У 1852 році малого Миколу відвезли до Києва в чоловічий пансіон француза Гедуена. Учився він там дуже добре і закінчив пансіон близкуче. Свої літні канікули Микола завжди проводив у рідному селі. Він ніколи не забував про музику і з роками любов до неї зростала. Ще в пансіоні він склав польку для фортепіяно, на якій позначився вплив української народної мелодики.

З "Кобзарем" Т. Шевченка Микола вперше познайомився в домі свого дядька Андрія Лисенка. Картини боротьби українського народу, жахливе становище покріпаченого селянства, чарівна природа України, ніжність і хвилюючі ліричні почуття — все, що так майстерно змальовано в "Кобзарі", глибоко запали в юне серце і запалили беззявітною любов'ю до народу, яка невгласла до самої смерті композитора.

По закінченні пансіона Лисенко вчився в харківській гімназії. У Харкові він продовжує вивчати музику, і як піяніст поступово набуває там значної популярності. В 1859 р. навчання в гімназії було закінчене з нагороною. Того ж року Лисенко вступив до Харківського університету, але через рік навчання перейшов до київського університету. Там в 1864 р. на студентському концерті пам'яти Т. Шевченка Лисенко вперше виступив на чолі хору перед широкою аудиторією.

Для дружніх вечірок Лисенко пише музику народніх танців: козачок, горлицю, метелицю тощо. Незабаром він звертається до музично-драматичного жанру, пише українську героїко-романтичну оперу "Гаркуша", яка, проте, не була доведена до кінця.

Тоді ж Лисенко розпочав збирати, записувати й гармонізувати українські народні пісні. Він слухав їх на сільській вулиці від гурту хлопців і дівчат, на ярмарках — від кобзарів і лірників, від калік біля церков та монастирів. Відібраний найкращі з них, вміщав їх з власною гармонізацією до своїх випусків, збірників, десятків тощо.

В Києві Лисенко організовував студентські хо-

ри, з якими виступав публічно. Ці концерти мали великий успіх серед слухачів.

В 1864 р. Лисенко закінчив фізико-математичний факультет Київського університету, а 1865 р. захистивши дисертацію, одержав ступінь кандидата природничих наук. Але найбільше вабила молодого науковця музика і він вирішив здобути вищу музичну освіту. В 1867 р. він виїхав до Лійпцигу з наміром вступити в тамтешню консерваторію. В консерваторії в класі Е. Венцеля Лисенко робить великі успіхи як піяніст, а крім того, ділиться з ним своїми творчими задумами, грає йому українських пісень і завжди дістасе схвалальні оцінки. Крім заняття у консерваторії він брав приватні лекції і самостійно вивчав деякі музично-теоретичні дисципліни, а найбільше користі дало йому відвідування концертів, де він слухав і вивчав велику кількість видатних творів у виконанні кращих артистичних сил.

Незабаром ім'я Лисенка, як талановитого музиканта стало популярним не лише дома, але й за кордоном. В грудні 1867 р. Лисенко виступив у грандіозному Слов'янському концерті в Празі, де грав українські народні пісні у власній обробці для фортепіано, і виступ його викликав захоплення у слухачів.

У 1868 р. вийшов з друку перший випуск народних пісень для голосу й фортепіано, до якого композитор вмістив 40 зразків українського пісенного фольклору. Цей випуск мав величезну науково-етнографічну та художньо-практичну вартість, в ньому накреслюються основні риси творчого стилю композитора, а також напрям, яким пішов Лисенко у подальшій творчій роботі. Це був шлях найглибшої народності в усіх використаних художником музичних жанрах. Микола Лисенко був також одним з перших і найкращих музичних інтерпретаторів "Кобзаря".

Завдяки великому талантові та сумлінній роботі чотирирічний курс навчання в консерваторії Лисенко закінчив за два роки. Виступ композитора на екзаменаційному випускному концерті був дуже тепло прийнятий слухачами.

По закінченні навчання Лисенко оселився в Києві, який на той час був осередком музичної культури. Як визначний виконавець-віртуоз і ансамбліст він систематично виступав у симфонічних і квартетних зібраннях.

У 1869 р. композитор закінчив і надrukував другий випуск народних пісень. Майже всі вміщені в ньому пісні є шедеврами української народно-пісенної творчості.

Поряд з роботою над народними піснями Лисенко продовжує писати музику до "Кобзаря". Крім цього він працював викладачем музики в різних музичних школах та інституті шляхетних дівчат, а також тісно пов'язував свою роботу з життям і долею українського театру.

В українській музичній культурі того часу не було жанру великої опери, і Лисенко почував себе зобов'язаним заповнити цю прогалину. 27 січня 1882 р. в Харкові відбулася прем'єра його опери "Різдвяна ніч". Спектакль пройшов з великим успіхом.

В той час популярність М. Лисенка невпинно



М. В. Лисенко

Максим РИЛЬСЬКИЙ

МИКОЛА ЛІСЕНКО

*Неначе сон, довіку серцю милий,
Мов перший цвіт на провесні моїй,
У пам'яті він сяє, чародій,
Чиї пісні нас до життя будили.*

*Він од народу набираєся сили
В надхненій праці, в боротьбі палкій,
Коли творив щоденний подвиг свій
Во ім'я тих, що сяли й косили.*

*В своїм "Тарасі Бульбі" громовім
Він проспівав орліну славу тим,
Хто серце має мужнє й непоборне.*

*Сам чистий серцем, як нагірний сніг,
Він в музиці до "Кобзаря" воздвиг
Народу монумент нерукотворний.*

зростала і поширювалася. У відкритих концертах дедалі частіше звучать солоспіви і дуети Лисенка, так само викликаючи захоплені відгуки публіки і преси. У 1884 р. Лисенко закінчив опера "Утоплена", вперше її поставлено в Харківському оперному театрі щойно створеною трупою М. Старицького. Важливою подією в творчості композитора було впорядкування музики до "Наталки Полтавки". На останні роки XIX ст. припадає створення трьох дитячих опер: "Коза-Дереза", "Пан-Коцький", "Зима і Весна". Тоді ж він працював над кількома невеликими композиціями для музичного театру. В кінці 90-их років була закінчена довголітня праця над найвидатнішим, найкапітальнішим опусом-оперою "Тарас Бульба", над якою композитор працював понад 10 років, але втішатися нею довгий час могло лише вузьке коло друзів та прихильників Лисенка, бо влада не давала дозволу на її постановку.

Діяльність Лисенка як організатора й керівника українських хорів, що почалася ще в роки його навчання в університеті, тривала поряд з його фольклористичною і музично-творчою роботою протягом усього життя композитора. Він був одним з перших авторів українських класичних хорових композицій, він же здебільшого був їх першим виконавцем. Хорова справа, яку він розпочав у Києві, знаходила дедалі більше прихильників. З своїм хором композитор неодноразово виступав у різних містах України. Ці концертні подорожі відбувалися з великим успіхом.

Напружена педагогічна робота, виконавська й композиторська діяльність сприяли Лисенкові в його товарищських і ділових взаєминах з діячами української культури того часу, зокрема з М. Коцюбинським та з основоположниками українського реалістичного театру. Надзвичайно велику роля відіграв Лисенко у формуванні ідейно-естетичних поглядів українських композиторів Кирила Стеценка та Миколи Леонтовича.

Дедалі частіше замислювався Лисенко над необхідністю відкрити власну музичну школу, яка систематично поповнювала б українську культуру кадрами кваліфікованих музикантів. Нарешті в осені 1904 р. "Музично-драматична школа М. В. Лисенка" почала функціонувати. У статуті школи, затвердженого міністерством внутрішніх справ говорилося, що вона має на меті дати своїм вихованцям цілком закінчену художню, музичну і драматичну освіту, тобто основним завданням нового учбового закладу було створення нових кадрів кваліфікованих акторів та музикантів. Школа давала вищу освіту. Програма музичних дисциплін відповідала програмам консерваторій. Склад педагогічного персоналу Лисенко старанно підібрав. Школа скоро стала популярною, і її плідна діяльність почала відчуватися вже через 3-4 роки роботи. Народня пісня і класична музика були основою, на якій Лисенко провадив навчання. Він цілком свідомо поставив собі завдання виховати кадри українських музикантів-професіоналів. Для успішного розв'язання цього треба було не тільки виробити систему музично-теоретичного навчання, але й мати вла-

сний український репертуар — як педагогічний, так і концертний. На створення його композитор поклав богато зусиль і часу.

В галузі фортепіанової музики М. Лисенко працював протягом усього життя і написав понад 40 творів, різних за формою, розміром, характером. Як і у всій своїй творчості, в фортепіанній музиці він розробляв мотиви з скарбниці народнього музичного мистецтва.

Важливий внесок у камерний вокальний репертуар зробив Лисенко своїми романсами та ансамблями на слова різних авторів. В цих його творах вражає велика кількість різноманітних гнучких музичних форм. Романси Лисенка, що зросли на ґрунті усієї попередньої української камерної вокальної творчості і увібрали в себе типові риси світового мистецтва цього жанру, є великим і важливим кроком вперед у розвитку української камерної вокальної музики. Поєднання глибокої змістовності і справжньої художності музичних засобів забезпечили цим творам загальне визнання.

На 1911 р. припадає завершення великої праці Лисенка над збиранням та гармонізацією українських народніх пісень. Крім раніш видрукованих випусків для голосу з фортепіано та двадцяти хорових десятків, він надрукував ряд спеціальних збірників. Це українські народні дитячі пісні і танці під назвою "Молодощі", цикл купальських пісень, включені у збірку "Купальська справа", два вінки веснянок, що являють собою хорові сюїти на теми народніх пісень, щедрівки, колядки тощо. Лисенко також видав у власній обробці музику українського весілля. У 1911 р. вийшов з друку останній, сьомий випуск народніх пісень для голосу з фортепіано. В той же період було створено оперу "Ноктюрн", яку часто називають лебединою піснею композитора. В музиці "Ноктюрна" композитор досяг великої майстерності і стилістичної єдності; тонко і вміло він відтворює атмосферу старовинного сальонно-дворянського музичного побуту.

Сповнений кипучої енергії композитор ніколи не переривав ділових зв'язків з друзями і співробітниками, цікавився питаннями науки і всіма силами допомагав різним ученим та культурним діячам, що час від часу до нього зверталися. Він завжди був у центрі громадського життя, і ніякі утиски і переслідування влади не могли погасити його любові до рідного краю, його народу, музики, що навіки полонили його.

Надмірна праця й похилий вік позначилися на здоров'ї композитора. Лікування за кордоном і

ПРИВІТАННЯ

Члена редколегії "Молодої України" Вадима Вакуловського та його дружину Раю вітаємо з народженням доньки Лідії і бажаємо їм та маленькій донечці щастя, здоров'я і довгих літ.

Редакція і адміністрація "Молодої України"

дома не дало помітних наслідків і 6 листопада 1912 р. Миколи Лисенка не стало.

Смерть Лисенка була невимовно тяжкою втратою для української музичної культури. Вона схвилювала і глибоко вразила широкі кола громадськості. Цілі номери газет були присвячені Лисенкові, його життю і діяльності. З'явилися статті і спогади тих, хто з ним зустрічався на протязі життя, хто відчув на собі творчий вплив високоталановитого музиканта і чарівної людини. Сповіщення про смерть друкувалися від усіх культурних і громадських організацій. Лисенка називали українським Бояном, словов'яком нового часу, великим сином України, співцем радощів і суму.

Операм Лисенка належить важливе місце в історії української музики. Спираючись в цій галузі на досягнення західноєвропейських композиторів, використовуючи досвід С. Гулака-Артемовського, П. Ніщинського, П. Сокальського і кращі традиції українського театру, Лисенко, вказав шлях розвитку різних жанрів української опери, в більшості випадків для неї ще невідомих. В його творчості вперше цілком оформилася й історично-героїчна музична драма і опера лірико-побутова та казково-фантастична, опера дитяча, опера-сатири, опера-політичний памфлет тощо.

Величезне значення в українській музичній культурі має Лисенкова музика до "Кобзаря" Шевченка. Цей обширний цикл охоплює понад 80 творів і являє собою цілу скарбницю чудових зразків різних форм та жанрів вокальної музики. Музика до "Кобзаря" є надзвичайно цінним внеском у світову музику.

Інструментальній музиці Лисенко присвятив порівняно менше уваги. Проте значні досягнення має композитор в галузі фортепіанової музики. Тут він поставив своїм завданням створення про-

фесійно досконалого концертного й педагогічного репертуару, якого до того часу в українській музиці майже не було. Крім того Лисенко був прекрасним піяністом. Бездоганна технічна майстерність, завжди підкорена змісту виконуваного твору, виразна, рівна, сповнена глибоких думок гра, артистичність у кращому розумінні цього слова — такі характерні риси, властиві Лисенкові — піяністові.

Своєю педагогічною діяльністю Лисенко заклав фундамент вищої спеціальної музичної освіти в Україні. З його школи вийшло багато діячів українського музичного мистецтва. Безпосередніми продовжувачами кращих творчих традицій М. Лисенка в українській музичній культурі були композитори: К. Стеценко, Я. Степовий, М. Леонтович. Мав він великий вплив також на розвиток творчости таких видатних майстрів української музики як М. Вериківський, К. Данькевич, ІІ. Козицький, С. Людкевич, Г. Майборода, Л. Ревуцький.

Громадська праця і особиста дружба зв'язували великого композитора з визначними людьми того часу: Лесею Українкою, Іваном Франком, Михайлом Коцюбинським, Миколою Садовським, Михайлом Старицьким, Нечуєм-Левицьким та іншими українськими діячами.

Композитор обробив 166 пісень для хору і 280 — для голосу з фортепіано, понад 80 музичних творів до "Кобзаря", понад 50 вокальних творів на тексти різних авторів, 22 хори та вокальні ансамблі, 20 опер, оперет і феєрій, 2 інструментальні твори, 10 камерних ансамблів, 56 творів для фортепіано, 4 науково-теоретичні праці.

Музична спадщина Миколи Лисенка ніколи не зів'яне, бо коріння її — в глибинах творчості народу.

(За книгою М. В. Лисенко — А. Архимович, М. Гордійчук).

Д. ПАВЛИЧКО

ЛЕЛЕЧЕНЬКИ

З далекого краю
Лелеки летіли,
Та в одного лелеченька
Крилонька зомліли.

Висушила силу
Чужина проклята,
Візьміть мене лелеченьки,
На свої крилята.

Ніч накрила очі
Мені молодому,
Несіть мене, лелеченьки,
Мертвого додому.

Микола НАГНИБІДА

НЕРОЗЛУЧНІ

Хліб чесно вчіться здобувати,
Умійте її крихту шанувати —
З маленства мати научас...

Крізь все життя нам дзвонить колос,
Крізь всі літа нам чути голос
І матері і сівача.

Той вічний голос — заповітом
В серцях у нас, над нашим світом,
Сузір'ям нашим у пути
І чесний хліб і рідна мати...

Хіба їх можна роз'єднати
Хоч на хвилину у житті?

О. Г.

НЕВМИРУЩА КРАСА

Відгули сиві розхрістані хуртовини, підібрали обтріпані пелени і подалися геть на північ. Застукана зненацька весною, зима нехочає стягає снігові рядна з широких полів, топить їх у річках і озерах. Проснулася земля, млосно потягається назустріч сонцю, мружиться під його теплим сяйвом. На хвилях співів йде весна заквітчана, закосичена, несе людям радість воскресіння.

Оживають степи, ліси, луки, річки; заспівали, зашебетали пташки, загули-задизичали комахи, зашуміли води. Ожили й люди під животворним промінням сонця, настав довгий день тепла — Великий День, Великдень.

Ще наші предки відзначали цю зміну після холодної мертвої зими і вітали її піснями і танками, в яких славили сонце, що несло тепло, відродження, воскресіння природи.

З приходом християнства це свято асоціювалося з Воскресінням Христа, і багато поганських звичаїв і обрядів, що супроводжували прихід весни, пристосували до церковного Великодня. Одним з цих чудових обрядів є звичай писати писанки, розмальовувати різними узорами яєчка і фарбувати їх на різні кольори, робити крашанки.

Звичай цей дуже старий, походить він з доісторичних часів. Кам'яні писанки знаходили при археологічних розкопках стародавніх могил античного слов'янського племені. Про давнє походження писанок свідчать також орнаменти посуду з часів неоліту, які повторюються на писанках...

Для стародавньої людини яйце було символом невмирущого життя, сонця, тепла, весни, і вона прикрашала його найрізноманітнішими візерунками, яким надавала певного значення і змісту. Ці візерунки були пов'язані з ритуальними іграми й звичаями. Символічними були не лише візерунки, а й кольори, якими розписували писанки і фарбували крашанки. В давнину люди вірили, що писанки мають чарівну силу: можуть гоїти різні хвороби, відвертати лихо і привертали добро.

У християнські часи писанки стали символом радості, любові і віри у Воскресіння Христа. I поруч з стародавнім символічним орнаментом з'явилися писанки, які відбивали християнський світогляд.

Для кращого вивчення писанок і з'ясування їх символіки було кілька спроб класифікувати їхній орнамент. Професор М. Ф. Сумцов поділяв орнаменти писанок на геометричні, зоологічні, антропологічні і побутові. Дехто поділяє орнаменти писанок на такі групи: історичні, що пов'язані з старовинним орнаментом, самобутньо-нові і випадкові орнаменти. К. В. Болсуновський пропонує взяти за основу класифікації писанок ті назви, які дають їм самі писальниці, творці цієї особливої галузі народного мистецтва "колоски", "гребінчик", "безконечник", "сонце", "бджоли" та інші.

Найстарішою з них можна вважати писанку "Сонце", на якій зображали сонце — джерело життя і сили землі, без якого не могла існувати людина. На писанках "Бджола" малювали бджолу або крапки-бджілки, а то й щільник. Ними чаклювали роїння бджіл. Крива лінія "безконечника", відписана на темному тлі це — символ вічного руху. Всі писанки мали глибокий зміст, вони щось символізували і мали певну чарівну силу, так вірили наші пращури.

Про походження писанок і крашанок є багато різних гарних, часом зворушливих легенд. На жаль, стародавні легенди десь загубилися на шляхах історії, і до наших днів дійшло їх лише кілька. Одна з них оповідає, що писанки впали з неба, інша — що їх принесли людям птахи з вирію в подяку за опіку під час холоду.

Похристиянських легенд більше і вони розповідають:

"Ніс убогий чоловік яйця в кошику на базар продавати, а назустріч йому жиди вели Ісуса Христа на Голготу розпинати. I побачив чоловік, що хрест був затяжкий і Христос падав під його вагою. Стало йому шкода Спасителя, поставив він свого кошика з яйцями біля дороги, а сам кинувся помагати Ісусові, взяв хреста на свої плечі і ніс його аж до місця страти. А як почали розпинати Христа, чоловік не міг дивитися на Його муки і пішов собі геть. Вже дірою раптом згадав за свого кошика та й злякався, чи бува не забрав хто. Швиденько побіг до нього, аж дивиться — всі яйця гарно пописані різними візерунками і пофарбовані яскравими кольорами, мов квіти цвітуть у кошику".

"Пречиста Діва писала писанки цілу ніч без місяця і свічки і рано понесла їх до Пилата, щоб викупити свого сина Ісуса Христа. По дорозі вона довідалася, що Христа вже розіп'ято, з розпухи впала на сиру землю, а писанки розкотилася по цілому світу".

"Коил Христос з святым Петром ходив по землі, проходили вони через одне село, де жили жиди. Побачили ті Христа та й почали камінням та грудками штурмати на Нього. I який камінець торкнеться Ісусової одежі, то перетвориться на писанку, а як торкнеться грудка, то перетвориться на крашанку. Святий Петро позбирав їх до кишені, а потім роздав людям. З того й пішов звичай писати писанки та фарбувати крашанки на Великдень".

Є ще багато цікавих легенд про походження писанок, цих прекрасних витворів української народної творчості, що свідчать про високу мораль і естетичний смак наших прадідів, про їхній ясний нелукавий світогляд. Свідчать про силу любові наших прадавніх матерів-українок, що дбайливо, з побожністю розписуючи писанки

Галина ГОРДАСЕВИЧ

Д В І К А З К И

1. КАЗКА ПРО ПТИЦЮ

Летіла птиця, летіла,
Стомились в неї крила,
А внизу лиш будинки та дорога сіра,
От птиця не втерпіла та й на дорогу сіла.
Іде повільно по вулиці,
Від етоми важкої сутулиться.
— Гей! — крикнув якийсь хлопчисько. —
Гляньте, ворона іде по вулиці! —
Тай пожбурив камінцем.
А другий ішов добрий та жалісливий:
— Та хіба ж це ворона?
Це горличка сива.
Бідна моя пташко, як тобі важко!
Та який же тобі ірод крильце перебив?
А третій, хитрій та розсудливий,
З-за воріт виглядає,
Поки птиця близче підійде, дожидає
Та її думає:
— Ото люди! Чи ж справді не бачать,
Що то не горличка, а звичайнісінка качка.
Ото заманю її в двір до себе,
Підгодую її скільки треба,
Та як заріжу,
Та як спечу,
Ох і наймся тоді досхочу!..
Та її побіг за нею, розставивши руки.
А птиця лиш голову повернула,
Та крилами легко змахнула,
Та її полетіла.
І всі побачили, що то була жар-птиця.
Довго люди за нею бігали,

Просили: "Вернись до нас, вернись до нас,
птице!"

А потім ще довше згадували:
— А пам'ятаєте, як по нашій вулиці
Жар-птиця ходила?

2. КАЗКА ПРО ЗАГУБЛЕНИ САМОЦВІТИ

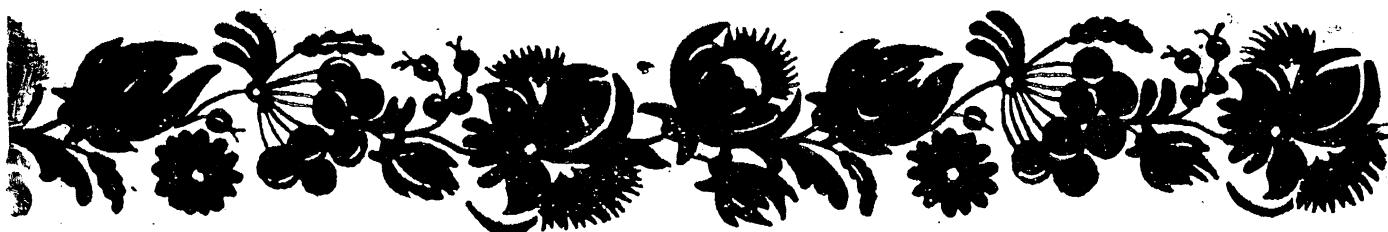
Може, цій казці тисяча літ,
А може, їй сама я видумала.
Хтось на дорозі загубив самоцвіт,
Де люду ходило видимо-невидимо.

Лежав самоцвіт. Блищав у пияці.
Його обминали байдужі люди,
І лінь було навіть їм нагинатися,
Щоб взяти камінь, обтерти від бруду.

А хтось навіть зважив самоцвіт на долоні
І недбало відкинув кудись убік.
А потім його в королівській короні
Побачив збентежений цей чоловік.

І з жалю, що багатство було так близько
Та непомічене з рук утекло,
Він збожеволів, той бідачисько,
І все збирав на дорогах скло.

Черепки розглядав проти сонця пильно,
А вони йому сміялись увічі:
Даремні, людино, даремні зусилля —
Щастя в житті не трапляється двічі.



дбали за здоров'я, красу, чистоту і силу духовну та фізичну своїх нащадків. Через багато віків боротьби, розквіту і упадку пронесли вони цю світлу традицію, що в'яже нас з нашим народом, який у боротьбі не раз черпав сили саме з жи-вотворних джерел наших стародавніх звичаїв, моралі і свободолюбства відважних прадідів.

В наші часи писанки, мов коштовні самоцвіти, прикрашають наш Великодній стіл, щораз нагадуючи нам про невмирущу красу і силу української душі.

ПОБАЖАННЯ

Відданому одумівському працівнику Васи-леві Пономаренкові, який уже вийшов з лікарні, бажаємо скорого виздоровлення та повернення до активного одумівського життя.

Центральний Комітет та ГУ ОДУМ-у

Г. А. НУДЬГА

УКРАЇНСЬКІ ДУМИ У ФРАНЦІЇ¹⁾

— Щодо мене — то я — козак!

Ці слова належать видатному французькому письменнику Просперу Меріме, у творчості якого багато героїв виступають такими ж активними і енергійними людьми, як і козаки.

Що привело письменника до такого освідчення? Романтика...? Екзотика...? Боплан з своїм описом України? Чи може "Тарас Бульба" Гоголя або Хмельницький, про якого з захопленням писав у свій час Меріме?

Певно все разом, але в основі всього, мабуть, були спільні традиційні прагнення до волі і незалежності, характерні для французького народу і "козацької нації", творця багатьох пісень і героїчних дум. На цьому ґрунті, очевидно, і склалися найкращі риси традицій французько-українських культурних взаємин.

Зацікавлення українською історією і поезією у французького народу можна сказати давні, як давніми є і українсько-французькі зв'язки, що на різних етапах життя, відповідно до історичних ситуацій, мали різний зміст і форму.

Не будемо звертатися до часів Київської Русі, коли дочка князя Ярослава Мудрого — Анна була дружиною короля і королевою Франції і коли зв'язки між Києвом і Парижем були досить жвавими. Почнемо розмову про ті часи, коли у Парижі з'явилися рутенці-українці, а країну, звідки вони прибували, французи називали Рутенією-Україною.

Ще в XIV ст. молоді люди з Києва і взагалі з України, жадібні до книг, навчання, відправлялися до Парижу, щоб там удосконалити свої знання, свій науковий ценз. Українські студенти зустрічаються в списках ліценціятів і магістрів Сорbonni, починаючи з середини XIV ст. Порівнюючи недавно у різних закордонних виданнях було опубліковано списки цих студентів і деякі документи про їх діяльність у стінах Сорbonni. З них довідуюмося, що один з документів, відправлений з Сорbonni у Рим 1353 року, підписали "Magister Petrus Cordovan et socius eius de Rutheni" ("Магістер Петро Кордован і товариш його з Рутенії"), що у 1398 р. у Сорbonni перебував наш земляк "Герман Вілевич, ліценціят мов і бакалавр рутенської нації з Києва", а в 1391 р. Іван з Рутенії (Iohannes de Ruthenia) подав петицію ректору і просив допустити до магістратури²⁾. Ще в 1369 р. він був студентом Сорbonni. У наступних роках тут зустрічаються десятки імен українців, серед них — "Самійло

Лінкевич — рутенської нації", "Іван Тінкевич — рутенської нації з Києва", "Адріян Загорикус — русинської нації з України" ("natione ruthene de Ucraina") та інші. Вони не тільки училися в Парижі, а й несли туди рідну пісню і слово.

Перші відгуки про українських козаків і їх військові подвиги пролунали у Франції в другій половині XVI ст. Тоді вже був між Парижем і Січчю живий контакт. Є відомості, що в 1572 р. козацькі частини воювали разом з французами проти Єспанії. У 1594 р. французький посол у Царгороді зробив опис життя "славнозвісної відважної козацької нації" і послав до короля, а в 1595 р. в Ліоні виходить перша книга французькою мовою про перемоги козаків у боротьбі з турками й татарами³⁾.

Велике зацікавлення у Франції до України і її культури проявляється у XVII ст., коли слава про вільноподібну "націю козаків" у зв'язку з визвольною війною 1648 року набуває широкого розголосу в Європі і за її межами.

У середині XVII ст. з'являються досить ґрунтовні розвідки французьких авторів про Україну, і серед них — найпопулярніша тоді книга інженера Боплана "Опис України..."⁴⁾ (Руан, 1650), яку потім багато разів перевидали мовами народів Європи⁵⁾. Опираючись на цю книгу, писали про Україну англійці, німці, еспанці, італійці та інші народи.

У історичних розвідках і літературних творах французьких авторів XVII—XVIII ст. мало знайдемо згадок про українську пісню і музичну культуру народу, але в них майже у всіх з великою симпатією говориться про козаків, "козацьку націю" і її бурхливу історію, у вирі якої творився героїчний епос — думи, які, цілком можливо, були відомі у Франції ще у XVII ст. За це, принаймні, промовляє такий факт. У 1677 році з Царгороду французький посол Нуантель відправив на королівські галери шістьох українських козаків, які втекли з турецької неволі і попросили притулку у французькому посольстві. Оці шість невільників — як писав посол, — були козацькими старшинами на Україні. Вони потрапили в полон до татар і прохали мене їх викупити, кажучи, що воліють бути на галерах християнського короля, де принаймні не будуть їх переслідувати хоча б за віру" (лист до Кольберга від 2 квітня 1677 р.). Посол відправив козаків

³⁾ Ще до цього Блез де Віжнер видав у 1573 р. в Парижі роботу "Опис польського королівства і сусідніх з нею країн", у якій говорить і про Україну та козаків.

⁴⁾ Beauplan, guillaume le vasseur... Description de l'Ukranie... Rouen, 1650.

⁵⁾ Англійською мовою — 1706. німецькою — 1780, польською — 1822, російською — 1832.

уже як французьких невільників, на королівські галери, де вони працювали разом з іншими купленими рабами. Тут з ними зустрівся королівський капуцин (монах) Анрі де Монбаз і був дуже здивований, коли довідався, що ці освічені козаки розмовляють латинською мовою, твердо тримаються своїх патріотичних переконань і віри; "вони міцні тілом, гарні, хоч не завжди слухняні, бо звикли до вільного життя".

Становище невільників було настільки важким, що навіть монах, який вів духовну опіку над ними, змушений був повідомити королівському двору: "невільники ці утримуються жорстоко й несправедливо, як відносно Господа Бога, так і вашого міністерства". Вражений твердістю патріотичних почуттів, освіченістю козаків капуцин у листах навіть запропонував відмовитися від думки навернути козаків у католицьку віру, бо було б безчесно так поступати з людьми, яких не зломила навіть турецька неволя. Капуцина зчарували також козацькі пісні "м'які й дзвінкі, але сумні. З їх перекладу я дізnavся, — пише він у одному з листів до королівського двору, — що зміст цих пісень — війни з турками й татарами, котрі ніколи не припиняються на Україні".

Конкретно про українські думи у Франції почали говорити на початку XIX ст., в добу розквіту романтизму. Українська пісня на початку XIX ст. була високо оцінена. Про неї заговорили у Франції після появи перших збірок українського фолклору, виданих М. Цертелевим, М. Максимовичем і Вацлавом з Олеська. Ідеї романтизму у Франції проросли живими паростками дещо пізніше, як у Англії та Німеччині, однаке вони мали тут близьких по духу попередників — просвітителів, з їх закликами повороту людини до природи. Народня поезія в ті часи вивчалася і трактувалася як частина загальної і великої проблеми незалежності народів.

У боротьбі проти класицизму, прогресивні французькі літератори, письменники віддають пошану не тільки поезії свого народу, а й сусідніх, зокрема слов'янських, яким вони співчували у їх визвольній боротьбі. А ця боротьба найкраще відображалася в народній пісні, думі.

Першими привернули увагу європейських народів пісні сербів, перекладені німецькою мовою Тальві.⁶⁾. Згодом їх видали французькою мовою⁷⁾. З приводу виходу цих пісень з'явiloся тоді чимало схвальних статей і рецензій, авторами яких були провідні учени й письменники Європи, серед яких зустрічаємо й ім'я В. Гете. Сербськими піснями захоплювались Гердер, Грімм, Гумбольдт, Вальтер Скотт.

Коли слідом за сербськими піснями предметом обговорення в Англії, Франції, Німеччині стали українські й російські⁸⁾ пісні й думи, їх співстав-

ляли з поетичною творчістю південних слов'ян. На початку XIX ст. серйозною перешкодою для української пісні і її "походу" в Європу була відсутність добротних збірників пісень і дум. Французькою, німецькою мовами українські пісні перекладалися з російських збірників кінця XVII ст. (пісня "Ой гай, гай, гай зелененький" — французькою мовою) або ж безпосередньо з уст українських співаків (пісня "Іхав козак за Дунай" — німецькою і французькою мовами). У літературі говорилося про пісенне багатство української нації, але до французького читача ці багатства не доходили, особливо мало знали у Франції про український епос. Перша збірка дум "Опыт собрания малороссийских песен", видана М. Цертелевим, в Європі не набрала популярності. Про українські пісні і думи в Англії та Франції заговорили тільки після появи збірок М. Максимовича "(Украинские народные песни", М., 1834, "Сборник украинских песен", К., 1849) Вацлава з Олеська ("Пісні польські і руські", Л., 1833) та збірок Жеготи Паулі.

К. Грушевська у своїй статті "Українські думи у французьких перекладах"⁹⁾, розглядаючи переклади лише трьох авторів (А. Рамбо, О. Ходзько і А. Мільєна), робить висновок, що у Франції видання М. Максимовича були непомічені і про українські думи заговорили тільки в другій половині XIX ст. Автор статті просто не мав у своєму розпорядженні тих багатьох французьких видань, які маємо тепер ми. Справді, у перших статтях про слов'янську народню поезію у французьких виданнях українську пісню оцінюють хоч і високо, але досить-таки загально. Невідомий автор у статті "Народня поезія слов'ян"¹⁰⁾, яку французький журнал передрукував у 1837 р. з американського журналу "North American Review", не обмежує себе в дифірамах бах слов'янської поезії. "Це геніяльно прості квіти, які здуває подих цивілізації"; "Їхня чистота викликає подив народів"; "Це є виняткова спадщина, яка для окремих народів творить єдиний титул його імені, єдину справжню національну хартію" (стор. 33). Опираючись на дослідження Шафарика, автор з пієтетом говорить про творчі здібності слов'ян. На відміну від німецької сентиментальності — слов'янська музика, на думку автора, характеризується ніжністю, чистотою почуттів, поетичністю вислову. "Лірична поезія притаманна слов'янській крові", "вся раса слов'ян є поетом" (стор. 37). Про українську пісню, з якою автор ознайомився, у збірниках Вацлава з Олеська і Жеготи Паулі, говориться в такому ж пляні, при чому в поетичній простоті їй надається перевагу над сербською.

Конкретну характеристику української народної поезії подано у книзі "Польща", яка з'ви-

⁶⁾ Volkslieder der Serben, übersetzt von Talvi, Halle, 1825.

⁷⁾ Chantes populaires des Serviens recueillis parvuk Stephanovitch et traduits d'apres Talvj, p. 1834.

⁸⁾ Перша збірка російських пісень німецькою мовою: P. V. Gote. Stimmen des russischer Volks in Liedern, Stuttgart, 1828.

⁹⁾ Записки наукового товариства ім. Шевченка, т. 99, ч. I.

¹⁰⁾ Poesie populaire des nations slaves, "Revue Britannique", 1837, 4 serie, tome 7-e, 33-elivrasion, janvier, стор. 33—58.

Можливо, що автором цієї статті був Боурінг.

лася в Парижі 1840 року¹¹). Загальні міркування про зв'язок народніх пісень з історією тут уже підкріплено перекладом окремих пісень (тут вперше надрукована французькою мовою "Чайка"; передано зміст пісні "Стойть явір над водою" та подано зразки обрядових пісень — щедрівок, колядок). За А. Савінським викладена характеристика музики українських народніх пісень. Але про думи не говориться нічого. Не загадують про них і в кількох статтях про історію українських козаків, що друкувалися французькою мовою на початку XIX ст.¹²). Звістки про цей жанр з'явилися у французьких виданнях 1835 року і, мабуть що, першою, була рецензія невідомого автора на збірку І. Срезневського "Запорожская старина" (1833 р.).¹³) Автором цієї рецензії міг бути М. Чайковський. У французькому літературному світі ця маленька згадка лишилася також непомітною. Конкретніше про думи заговорили тільки в 40-х роках, коли з'явилися і перші переклади українського епосу французькою мовою. В ці роки зацікавлення французького громадянства українською культурою, мовою і фольклором значно підсилюють польські емігранти, що з'явилися в Парижі та інших містах після невдалого польського повстання 1831 року. Перші докладні французькі статті про українські думи ґрунтувалися на матеріалах польських письменників та літературознавців. Такою була й стаття "Козацькі пісні України", в якій було надруковано повний переклад думи про трьох братів Азовських. Історія цієї розвідки досить цікава. У 1837 році у Вільно з'явилася книга М. Грабовського "Literatura i krityka", в якій надруковано дослідження автора про українські пісні і думи у зв'язку з виходом у світ збірки "Украинские песни" (1834) М. Максимовича.

Користуючись книгою М. Грабовського, невідомий автор¹⁴), який підписався ініціалами Й. Г. (J. G.), опублікував у лондонському журналі "Міжнародний квартальний огляд"¹⁵) велику статтю "Історія козацької літератури. Козацькі пісні". Через п'ять років (у 1845 р.) з деякими змінами цю статтю п. з. "Козацькі пісні України" передрукував популярний французький журнал "Британський огляд"¹⁶) з вказівкою на англійське першоджерело. Стаття написана з теплим почуттям і прихильністю до "козацької нації" та її пісень і дум. Так, саме дум, бо в ній вперше французькому читачеві подаються відо-

весті про українські думи, які ілюстровані перекладами та переказом змісту таких епічних творів, як "Повстання Наливайка" ("Ой на нашій славній Україні"), "Похід на поляків", "Смерть Сирговського", "Брати Азовські". Автор статті розглядає як думи також пісні про Морозенка — "Ой на горі огонь горить", "Гомін, гомін по діброві" та ін., але це було непорозуміння, яке тоді часто траплялося як наслідок необізнаності з жанровими прикметами українських дум. Не ставилося тоді ще питання й про підробку деяких дум.

У статті спочатку подані відомості про історію України, козаків, їх взаємин з турками і Польщею, а у зв'язку з цим дається огляд пісень і дум, переважно історичного змісту. Посилаючись на Максимовича, автор застерігає, що пісні і думи треба розрізняти, бо думи є справжній епос, носіями і виконавцями яких є професіональні кобзарі-бандуристи, "українські барди, менестрелі чи радше рапсоди", яких тепер стає все менше і менше. Головними жанровими ознаками дум виділяються такі прикмети, як епічний склад, нерівноскладовість вірша, історичний сюжет. Але перекладач, очевидно, всього цього докладно собі не уяснив, оскільки названі думи передаються майже прозою, за винятком думи про трьох братів Азовських, яка перекладена напіввіршованою прозою.

У перекладі не збережено ні характеру віршування, ні стилістики й образності української думи, але більш-менш точно передано її зміст. Та це й зрозуміло, адже усі переклади зроблені з англійських перекладів, а ті в свою чергу — з польських. На цьому довгому шляху дума про трьох братів Азовських втратила багато своїх прекрасних рис. Але і в такому вигляді вона викликала захоплення. Англійські й французькі джерела писали, що це твір, який з величезним задоволенням будуть читати без огляду на час і місце, тобто завжди й у всіх народів. Що ж до художньої цінності дум, то і англійський, і французький перекладачі висловлюють жаль, що не можуть передати красу й багатства думок оригіналу, бо це, мовляв, можуть відчути і зrozуміти тільки ті, хто знає співучу українську мову. Що ж до жанру дум, то полібного явища, як підкрайлено в кінці статті, в Європі немає.

Такий вигляд мали перші переклади українських дум у Франції та інформації про їх жанрові прикмети.¹⁷) Погоджуючись з висновками

¹¹⁾ Pologne par M. Charles Forster..., Paris, 1840.

¹²⁾ Велика розвідка "Лес Лосаквес", надрукована в журналі "Ревю Британікве...", 1840, т. I, стор. 139-165.

¹³⁾ "La Revue du Nord", 1835, juillet.

¹⁴⁾ М. М. Гресько висловлює здогадку, що за цими ініціалами криється польський емігрант Я. Гулгуд.

¹⁵⁾ The Foreign Quarterly Review, London, 1840, t. 26.

¹⁶⁾ La Revue Britannique, Paris, 1845.

¹⁷⁾ У 40-х роках XIX ст. більше перекладів українських дум на французьку мову не було. Згадує про цей жанр Є. Хосецький у статті "Порівняльне дослідження слов'янських мов і діялектик", що друкувалося в паризькому журналі "Ревю індепенданте", 1847 р. т. Х. Боденштадт у своїх спогадах розповідає, що польський поет Лада Заблоцький, який був засланий на Кавказ і разом з українськими письменниками допомагав йому у Тблілісі в 1844 р. готувати німецькі переклади, тоді ж зробив переклад "Поетичної України" на французьку мову. На обкладинці збірки поезій Лади

англійських видань, які в багатьох питаннях відходили від поглядів і оцінок М. Грабовського: французькі джерела 40-х років XIX ст. характеризують українські думи як "найоригінальніший і найбагатший жанр слов'янського фольклору".

У 50—60-х роках велике зацікавлення Україною, її історією та історичною піснею виявляє Прислер Меріме, але на думи цей визначний письменник не звернув особливої уваги, хоч захоплювався козацькою "військовою республікою", походами і відвагою козаків, які займають так багато місця в українському епосі.

У складнення відносин Росії з Францією відбився й на тому, що вихід "Записок о Южной Руси" П. Куліша, де були опубліковані записи кращих українських дум, був майже не помічений французькими письменниками, ученими й видавцями. На цю книгу з'явилося дві невеликі рецензії¹⁸⁾, і то в періодичних виданнях 1860 року, тобто через чотири роки після появи у світ українських книг.

У 1874 році сталося кілька подій, що мали досить сильний і позитивний вплив на зацікавлення українськими піснями і думами в Європі, а в тому числі й у Франції. Цього року в Києві відбувся Третій археологічний з'їзд, на якому були присутні визначні учени Европи. Офіційальними представниками від Франції були Альфред Рамбо (1842-1905), учений ліберального напрямку, професор Сорbonni, а згодом — міністер освіти Франції, та Луї Леже (L. Leger, 1843-1923), основоположник французької наукової славістики, професор багатьох вищих училищ закладів, а з 1884 р. — керівник катедри славістики в "Коллеж де Франс". Обидва вони належали до тієї категорії людей, що чесно служили правді в науці, співчували народам Європи у їх прагненнях до незалежності. Щодо України, то обидва захоплювалися її народом, історією і фольклором.

До з'їзду в Києві вийшли "Исторические песни малорусского народа", підготовлені М. Драгомановим та В. Антоновичем і "Чумацкие народные песни" I. Рудченка. Обидві книги як на ті часи були підготовлені солідно і викликали зацікавлення в Європі.

Та найбільшою сенсацією для присутніх учених був виступ на з'їзді кобзаря Остапа Вересая. В освітленому ліхтарям університетському саду цей боян XIX ст. проспівав народні думи, сатиричні пісні та псалми і сказав присутнім про український епос, мабуть, більше, ніж учені, що ви-

заблоцького, що вийшла в 1845 році, подано оголошення, що ця книжка ("Шантс популярес дель Україне") вийде в 1845 р. в Парижі, але подальшої долі її ми не знаємо. В ній мали бути переклади на французьку мову тих же дум, що й у "Поетичній Україні" Боденштадта.

¹⁸⁾ La Revue Francaise, 1860. La Revue Contemporaine, 1860, стор. 211.

УВАГА!

УВАГА!

ГОЛОВНА УПРАВА ОДУМ-У КАНАДИ
запрошує Вас на

ВЕСНЯНИЙ КОНЦЕРТ ОДУМ-У

що відбудеться

В ТОРОНТО в суботу, 20-го травня, 1967 року
о 7.30 година вечора в залі
Harbord Collegiate Institute
при 286 Harbord St.

В СТ. КЕТЕРИНС в неділю, 21-го травня, 1967
о 3-тій годині пообіді в залі
Чорноморський Дім.

В ГАМІЛЬТОНІ о 7.00 год. вечора
Scott Park, Secondary School,
King St. E.

В програмі: хор "Молода Україна" 100 осіб,
що виступатиме на "Експо 67", диригент Іван
Козачок; бандуристи, сольоспіви, танці, тощо.

Вступ: 1.50 дол. від особи. Студенти 1 дол.
Діти безкоштовно.

ступали на з'їзді з своїми рефератами.¹⁹⁾ Про виступ українського кобзаря і думи заговорила тоді вся європейська преса, літературна і наукова громадськість, а Вересая називали останнім "великим бардом Малоросії", нащадком древніх боянів. Великий народний мистець своїми думами зачарував усіх, в тому числі й Рамбо, який, повернувшись до Франції, публікує кілька розгорнутих рецензій на книжки В. Антоновича і М. Драгоманова та I. Рудченка.²⁰⁾ Вони послужили основою для написання української частини великої книги, що з'явилася в 1876 р. під заголовком "Епічна Русь"²¹⁾. Ця частина книги має заголовок "Малоросійський епос" ("L'epopee Petite-Russienne"), але фактично в ній окрім дум розглядаються також історичні та чумацькі народні пісні (за збірками В. Антоновича і Драгоманова, I. Рудченка, П. Куліша, П. Чубинського, О. Русова та М. Лисенка).

"Український епос" Рамбо — перша велика розвідка французького автора, що з'явилася як наслідок вивчення грунтовно складених друко-

¹⁹⁾ О. Ф. Міллэр читав на з'їзді реферат "Великорусские былины и малорусские думы", а П. Житецький — загальний реферат про думи.

²⁰⁾ L'Ukraine et seschaansons historiques, les derniers kobzars, par M. Alfred Rambaud. "Revue des deux Mondes", Paris, 1875, t. IX, pp. 801—836.

Про українську поезію і з'їзд у Києві він опублікував статті в "Ревюе політікве ет літезайре", 1876, 9/XII та в інших виданнях.

"Revue politique et littéraire",

²¹⁾ La Russie épique, Paris, 1876.

ваних джерел і вражень іноземця від тих живих картин єднання народного мистця — виконавця дум і слухачів. Рамбо двічі слухав Вересая. "Гомера в українському селянському костюмі", у якого з обличчя, як пише він, "світиться благородство й змістовність", — і обидва рази був вражений величезною силою таланту народного мистця та глибиною думок, красою баляд (так він називає українські думи). Докладно подаючи біографію Вересая, Рамбо зупиняється взагалі на кобзарській традиції в історії України, згадує інших кобзарів, і неодноразово підкреслює, що ці "рапсоди степу" мають великий вплив на слухачів. Треба було бачити, як сприймають співця не тільки селяни, а й інтелігенція.

Його дивує, як ці нащадки древніх Боянів тримають у пам'яті міріади віршів і це тоді, коли їх у XIX столітті російські правителі не величують, як колись величали Боянів, а на кожному кроці переслідують. Тому, як пише Рамбо, Остап Вересай перед тим як співати пісню про Правду і Кривду — делікатно перепрошував "панську авдиторію" археологіного з'їзду, бо "може комусь здатися не так... то хай вибачає". Не зважаючи на те, що в пісні фігурують абстрактні поняття (Правда, Кривда), пісня ця, звертає увагу Рамбо, звучить дуже реально, має великий вплив на слухачів, особливо на селі, де соціальна несправедливість надто явна. Селяни, почувши таку пісню, неодмінно задумуються над своїм становищем і тут же ставлять перед собою питання, чи не кинути і їм панське поле. Особливе значення ця пісня мала, коли ще було Запоріжжя, куди селяни тікали від Кривди. Кобзарі, як народні співці, збуджують свідомість народу і в цьому велике їх суспільне значення (стр. 445-7). Взагалі дума і пісня в суспільному житті України має велике значення, тому то козаки часто носили поруч зброї — кобзу. На підтвердження цього він подав думу про смерть козака в полі на могилі і прощання його з бандурою та згадав про народні малюнки козака Мамая.

Користуючися дослідженням М. Лисенка про О. Вересая, він описує кобзу і принципи гри на ній, при чому додає від себе, що бандура — прекрасний інструмент, її звуки дуже ніжні і найкраще надаються до акомпанування при виконанні дум, в яких дуже важливе змістове навантаження несе поетичне слово. Благородний, чистий і ніжний звук бандури не приглушує слова, а тільки підсилює його зміст.

Про зміст і художні прикмети українських дум Рамбо дуже високої думки і свої переконання та враження намагається передати французькому читачеві то шляхом опису жанрових ознак цих українських баляд (так іноді називав думи), то шляхом співставлення їх з аналогічними явищами у інших народів Європи. Думи він ділить на дві групи — про боротьбу з татарами і про боротьбу з поляками — і з усіх найвище підносить "Федора безрідного", думу про Хмельницького і Барабаша, "Марусю Богуславку".

У монографії подано переказ змісту десяти українських дум. Рамбо не мав на увазі дати художній переклад, він хотів відтворити основний

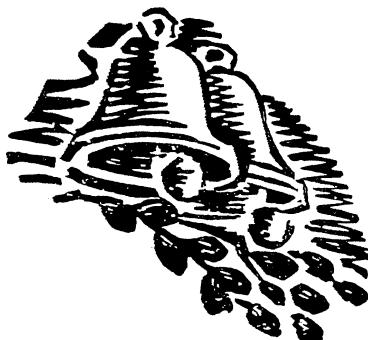
зміст епічних творів і встановити їх зв'язок з історією та соціально-політичним життям народу, надати читачам у науково-популярній формі все те, про що довідався із книг, і з життя народу та його співців, — як він говорить, "останніх кобзарів" України. То були роки захоплення етнографічними дослідженнями, Рамбо віддає їм данину, але на відміну від інших авторів він не обходить найважливішого у політичному й соціальному житті, і тому час від часу наводить паралелі з історії й творчості французького народу. Переказавши думу про Хмельницького і Барабаша, він підкреслює, що це пісня визвольної війни українців, "це історія, відлита у формі прекрасної поезії боротьби, яка розправляє крила, щоб летіти, немов "Марсельєза", з повсталими масами" (стор. 478).

Немає сумніву, що розвідка Рамбо про український епос була у Франції першою солідною спробою оглянути історію і жанрові прикмети дум. Її автор, як уже підкреслив О. Пипін²²⁾, виявив при цьому самостійність думки, не обмежився тим, що знайшов у авторитетних джерелах, а робить спроби по-своєму, оригінально поглянути на окремі питання. Це був перший французький автор, який намагався з'ясувати специфічні жанрові, художні прикмети дум і їх поетики взагалі. Він звертає увагу на милозвучність вірша, гармонію звуків, підкреслює вокалізм мови дум, виділяє в думах найхарактеристичніші поетично-конструктивні елементи — загальні місця ("lieux communs") паралелізми, підкреслює такі риси як драматизм, смуток, тужливість і т. п. Ліризм, сила емоцій, реалізм, повсякчасний зв'язок з життям — це ті риси, що надають особливостей українському епосу. Взагалі, — пише Рамбо, — українська народня поезія "має глибоко демократичну основу". В українських піснях і думах виразно відчувається, "що любив, що ненавидів народ і хто був його ідеалом" (стр. 499). Український народ, закінчує Рамбо, "має свою мову, своїх істориків, публіцистів, поетів, письменників" і заслуговує на те, щоб його країне знала Європа. Якщо взяти до уваги, що ця робота була надрукована в 1876 р., коли з'явився ганебний "Емський указ" про заборону української мови, то такі висновки Рамбо для української культури мали важливе значення, тим більше, що розвідка набрала тоді значного розголосу в Європі й Америці та була зреферована кількома журналами. Монографія Рамбо зробила для популяризації українських дум та історичних пісень так багато, як і художні переклади дум, зроблені Ф. Боденштадтом. Це була на той час сумлінно викладена наукова інформація про українські думи, написана з чисто французьким темпераментом, з прихильністю до українського народу і його мови. На неї спиралися французькі учні й письменники (О. Ходзько, Є. Дюран), англійські та американські автори, які пізніше писали про українські думи.

²²⁾ А. Пипін, История русской этнографии, т. 2, СПб, стор. 295.

Якщо Боденштадт (1845 р.) своїми перекладами був для Європи якоюсь мірою відкривачем художньої сили і правди українських дум, то Рамбо належав до тих, що намагалися дати перше наукове освітлення цього незвичайного явища духовної культури України. В середовищі передового наукового світу Європи тоді вже склалася думка про потребу всебічного аналізу дум, про це заявив згодом і Леже, ("думи — геройчні пісні, що звеличують подвиги козаків... заслуговують на глибший розгляд"), але ніхто з відомих учених за це не брався і головною причиною цього було, мабуть, незнання української мови. Тому робота Рамбо якийсь час була чи не єдиним солідним джерелом, яким користувалися інші вчені. Та поруч цього — бракувало і солідних перекладів дум на інші мови, таких перекладів, що відображали б усю красу і специфіку жанру. Польські, чеські, словацькі, англійські, французькі переклади 40-60 рр. були не чисельними і недосконалими. Єдина книжка Боденштадта "Поетична Україна" була рідкісною.

(Далі буде)



T. МАТВІЄНКО

**

Синій вечір з холодом і громом
Зустрічаю в блисках золотих.
На траву летить дзвінка солома
І тонкий розколюється сміх.
Як на свято, зашуміли клени.
Так на серці не було давно!
І бузок, що відхилявся від мене,
З мокрим вітром клониться в вікно.

**

Ми стоїмо і проводжаєм літо.
Пливе тепло і сонце навколо.
Дрімотне плесо маревом повито
І не шумлять високі береги.
"Щасливий путь!" — листки на осокорі.
А небо свіже, свіжі і думки.
У голубім кришталевім просторі
Лиш павутини пухові нитки.

ДОРОГІ ЗЕМЛЯКИ!

В суботу, 13-го травня 1967, о 8-ій год. вечора
в залі УНО при 297 Каледж Ст., Торонто
відбудеться

ПОЛТАВСЬКИЙ ВЕЧІР

на який запрошуємо все українське громадянство.

ГРАТИМЕ ОРКЕСТРА ВАСИЛЕНКА.

Багатий буфет з традиційними українськими закусками включно з полтавськими галушками і пирогами.

ХОЛОДНІ І ГАРЯЧІ НАПИТКИ.

Прислуговуватимуть дівчата в українських національних строях.

Забавовий Комітет
Полтавського Вечора.

Левко РОМЕН

БУДЕННІ ДНІ

Свято святкувати — це аби хто зможе:
Звеселять при чаřі всяк вам допоможе.

Дні ж буденні вміти провести мов свято —
Ні, таких на світі, справді, небагато.

Не багато в світі є таких завзятців,
Що — в палаці пишнім чи в давненькій хатці —

Радісно і втішно день стрічають Божий,
Праця їм не хмарить усміх виду гожий, —

Ні, вона вдихає їм у творчий порив:
Подолать інертність — щоб долати простори!

Працівник суворий — ніби на молитві:
Час минає в праці у стрункому ритмі.

Працівник слухняний пориву святому,
Хай не бачить сонця, та воно — у ньому. —

Зогріває серце, кров пульсує рівно,
І в думках майбутнє міниться чарівно!..

Шелест-гуд скінчився. Ось — останній помах...
Просить відпочинку вже солодка втома.

День минув, мов свято. Надійшли години.
Як на душу й тіло сон чарівно злине!

ОДУМ — ЦЕ ОРГАНІЗАЦІЯ, ЯКА ВИХОВУЄ
УКРАЇНСЬКУ МОЛОДЬ НА ДЕМОКРАТИЧНИХ
ЗАСАДАХ !

В. ДІАВАТОВ

ТРОЯНСЬКЕ ЛОША

Оповідання

ІСТОРИЧНА ДОВІДКА. Ми на острові Катарос у VIII сторіччі до нашої ери. Його багатства й родючі землі привернули до себе увагу пожадливих ахеян, що надумали, як перед тим Трою, здобути й пограбувати столицю острова Койне і заселити нову колонію своїми людьми та своїми богами. Тому одного дня вони приплівли по фіолетовому морю на легких кораблях, вивантажили на піскуватий берег вояків та зброю, створили укріплений табір і почали облогу міста.

Але правителі острова (троє обраних царів і державна рада), пам'ятаючи про гірку долю Трої та багатьох інших вільних держав, що вже стали здобиччю данайців, були напоготові. Вони мали чудове військо, озброєне сучасними списами, мечами і протибложними машинами та й захищали воїни свободу вітчизни і життя своїх рідних. А мури Койне були високі й могутні.

Після кількарічних кривавих боїв ахеяни переконалися в цьому. Вони припинили воєнні дії і обмежувались грабіжницькими наскоками на околиці.

Водночас напасники почали переговори з правителями Койне, намагаючись переконати їх у своїх миролюбних намірах. Доводили свою воєнну перевагу, зміцнену допомогою олімпійських богів, і запевняли, що тільки заради того, щоб зберегти таке багате й гарне місто, готові укладти мирний договір. Але нехай Катарос зобов'яжеться платити їм щорічну данину й дозволить заснувати тут данайські колонії.

Царі й рада відкинули нахабні претензії. Один з царів, Клеодокс, сказав з цього приводу відомі слова: "Справді сильний ніколи не використовує свою силу з несправедливою метою". А інший додав: "Якщо ви дужі, доведіть це". На тому переговори й припинилися. Настав період, коли зовсім вщухли сутічки. Але миру не було, бо данайці лишалися на острові. Певно, вони чекали підкріплень або намагались знайти слабке місце в неприступних мурах.

Саме в цей час і стався випадок, про який ми розповімо далі.

**

Молодий співець Лаомед повертається з військового табору додому. Акомпануючи собі на лірі, він співав своїх пісень, в яких прославляв мудрість верховного бога Зопоса — захисника міста, прекрасну свободу, хоробрість героїв і безсмертя тих, хто поліг за вітчизну. На його натхненному обличчі й благородному чолі, над яким вилися короткі смоляні кучері, грали останні відблиски вечірнього сонця. І воїни, впізнавши Лаомеда, відчуваючи, як в їхніх серцях знову палахкотить вогонь сміливості й віри.

Співець ішов вулицею ремісників, що була вибрукована овальним камінням, відшліфованим поцілунками морських хвиль. Будиночки тут височіли двоповерхові: внизу — крамнички, вгорі — житла майстрів. На верхніх поверхах уже блимиали вогники глиняних лямпад з маслиновою олією.

Коло однієї крамнички стояв воїн, без зброї, але в зеленій туніці й сріблястому шоломі — одязі катарських бійців, що відрізняв їх від ахеян, одягнутих у білі туніки й чорні бліскучі шоломи з білою гривою. Пізнавши співця, воїн підняв руку для привітання.

— Слава співцеві вітчизни! — сказав він, підійшовши до Лаомеда. — Сьогодні ввечорі я не міг слухати твоїх пісень, у мене вдома захворіли. Ти чув новину? Данайці приготувались підняти вітрила!

Серце Лаомеда закалатало.

— Хто це тобі сказав?

— Люди, які вчора проходили повз їхній табір. Там було пожавлення. Вони чистили днища кораблів, носили вантажі. Якби це було так, великий Зопосе!

— Бійся данайців навіть, коли вони тікають, — нагадав Лаомед. — Чи ти забув про Трою?

— Ні, — відповів воїн. — Та навряд чи повторять лакузи ту ж хитрість. Адже про неї знає весь світ...

— Добре, коли твоя звістка справдиться! — сказав Лаомед. — Але поки ми не впевнимось, що підступні данайці зникли за тією лінією, де стикаються море й небо, наші серця повинні бути тверді, як вістря наших списів. Бувай здоровий!

Він ішов далі в сутінках, які швидко густішали, перетворюючись на чорно-синю ніч. А в душі співця зблискували, наче далекі жадані зірки, вогники. Лаомед не хотів дивитися на ті трептливі зірки. Це могло пом'якшити його серце, а він був воїном. І все ж, коли це правда...

Вони скромно вечеряли при свіtlі димних лямпад. Мовчали. Дружина, за древнім звичаєм, не мала права першою заговорити до чоловіка.

Лаомед непомітно стежив за нею. Біла туніка легко піднімалась над молодими грудьми, талію оперізував тонкий золотистий пояс. Це була її єдина прикраса. Всі інші коштовності вона, як більшість благородних жінок, пожертвувала, щоб оплатити зброю, яку ковалі виробляли для війська. Очі в ній були сапфірно-фіолетового кольору, з довгими віями, що кидали на ту чисту воду бентежні тіні. Шкіра її обличчя й тіла була, мов ранкове молоко, якого торкнулись рожеві пальці світанку. Вона їла мовчки, опустивши вій.

Після вечери Лаомед підвівся й вийшов на терасу. Сів на лаву, на тонку подушку, покладену дбайливою рукою.

Навпроти темнів сад, бовваніли чорні силути гостроверхих кипарисів. У далині, на тлі неба, де вже зійшов місяць, вирізнялись бійниці міських мурів. Лаомед зітхнув, заплющив очі, і тиша здалась йому глибшою. За мить він відчув, як на плече лягла чиясь голова. Шовкове волосся дружини торкнулось його вуха, а її подих повіяв в обличчя теплим запашним зефіром. І в душу співця зайшли сум і тривога.

"Війна чи мир?" — думав він. — Так. Мир. Усі хочуть миру". Але ж тепер він воїн і мусить запалювати людей на битви, на перемогу... і на смерть. Доки?

Невже данайці справді збегнули, що не здобудуть острова? О, це було б чудово! Тоді повернеться прудкокрила радість. Він знову заживе щасливо, купить своїй дружині дорогі прикраси. Коли атеняни перестануть бути ворогами, його душу знову тішитимуть великі еллінські співці...

Твердою рукою приборкав Лаомед непокірних коней своїх думок. Відчуваючи легкий подих дружини, він зрозумів, що ніколи не кохав її так ніжно, як цього вечора, бо до нього повернулась надія.

Невже ця надія марна? Навіщо він дозволив серцю розм'якнуті? Лаомед умить підхопився, пішов до своєї кімнати, зняв з стіни сріблястий шолом і покрив ним голову. Вдягнув зелену туніку оперезався мечем і випростався перед срібним дзеркалом, що висіло у передпокої. В дзеркалі відбився образ молодого катарського воїна з мужнім обличчям і блискучим поглядом. Задоволений, Лаомед обернувся до статуї Зопоса, встановленої в еліпсовидній ниші, схилився в глибокому поклоні й вийшов на вулицю.

Місто спало, потонувши в темряві ночі, ніби в глибокій криниці. Біля найближчої брами вартої впізнали співця, наділеного довір'ям правителів, і, повідомивши пароль, дозволили йому вийти за мури. Лаомед спрямував свій погляд на далекий морський берег, де стояв табір атенян. Там не було видно жодного відблиску, не відчувалось присутності людей. І раптом він вирішив піти в табір і, навіть ризикуючи життям, узнати правду.

Швидко спустився з пагорба, але не ступив й ста кроків, як зупинився, наче прикипів до місця: попереду в місячному свіtlі виднівся великий дерев'яний кінь.

Нараз Лаомедове серце сповнилось гіркого спокою. "Тепер усе ясно", — подумав він і голосно сказав:

— Ха! Троянський кінь! Мабуть, данайці вважають нас за дурнів. А хто вважає свого ворога за дурня, той заздалегідь переможений! Жалюгідні данайці! Жалюгідне опудало!

У відповідь почувся ніжний мелодійний голос:

— Помиляєшся, дорогий друже. Я зовсім не троянський кінь. І, передусім, я не кінь, а лоша.

Співець придивився пильніше й зніяковів. Може, причиною того було облудне світло, але тепер кінь справді не здавався великим. Він був навіть менший за звичайного. Лаомед нерішуче підійшов. Лоша приємно всміхнулось, в очах у нього виблискували місячні іскорки.

— Якщо ти мені не віриш, — вело воно тим самим мелодійним голосом далі, — можеш перевірити. Не соромся, друже. Відчини дверцята моого живота, зазирни туди. Переконайся, потім поговоримо.

Намацавши ручку химерно вигнутих дверцят, Лаомед смикнув за них, і дверцята впали на землю. Окреслився чорний квадрат. Тоді поет озброївся мечем, засунув руку в черево і став махати в усі боки. Меч ніде не зустрів опору, все-редині було порожні.

— Ну, переконався, друже? — весело спітало лоша. — А тепер зачини мене, бо я можу застудитися.

Зачинивши дверцята, Лаомед суворо спітив:

— А чи ти не данайський кінь?

— Так, — охоче відповіло лоша. — Але данайці пішли геть, а мене покинули. Певно, я їм не потрібне.

— Навіщо ж вони зробили тебе? — спітив Лаомед, досі ще сумніваючись.

— Про всяк випадок... Але, любий друже, тут так вогко, з моря дме холодний вітер, я тремчу. Поведі мене в місто й складай од вітру. Здається, ти переконався, що я цілком безпечне. А там, у теплі, я розповім тобі все, що тебе цікавить. Прощу тебе, зглянься над бідною покинутою твариною.

Лаомед зміркував, що лоша має рацію: воно не становило небезпеки, а могло ще дати корисні відомості про наміри данайців.

— Добре, — сказав він, — ходімо зі мною.

Моторно скочивши з дерев'яного п'єдестала, лоша пішло поруч.

Вони сиділи один навпроти одного за столом у кімнаті, де Лаомед нещодавно вечеряв з дружиною. Поклавши передні копита на стіл, лоша задоволено посміхалось.

— Тут так гарно, так затишно! Не те, що в таборі коло моря. Нумо, дорогий господарю, тепер запитуй, про що хочеш.

— Скажи, чому данайці попливли геть?

— Дуже просто. Бо зрозуміли, що ви дужче і що їм не пощастиТЬ здобути ваше місто ані силою, ані хитростю.

— Чи це правда?

— Невже я можу тобі брехати? — з докором у голосі промовило лоша. — Адже я в твоїй владі!

Співець глибоко зітхнув, по його тілу розлилася приємна млості. Кінець мукам, кінець напруженню. Кінець пісням, у яких говориться тільки про героїзм, боротьбу й смерть. Тепер він співатиме інших — про солодкого Ероса, про принади ідилічного життя...

— Ви сильні люди, — чув він голос лошати.

— Наші цього не чекали. Запевняю тебе, якби в місто пробрався хоч один вояк, з вами було б покінчено: він відчинив би браму. Але ви виявилися розумними й пильними. І тому перемогли. Що ж, нехай так, я раде. Кажу тобі відверто, не люблю війни. — Лоша замовкло й глянуло на стіну: — Що я бачу? Ліра? Невже ти співець?

— Авжеж, співець, — сказав Лаомед. — А чому ти питаети про це?

— Ах, люблю співців! — підхопилося лоша, і голос його прозвучав, як ніжна флейта. — Великий Зевсе! Чи є щось прекрасніше за це? А яких пісень ти співаєш? Епічних чи ліричних?

— Таких, що запалюють наших воїнів на подвиги й самопожертву, вчать ненавидіти ворога й любити вітчизну! — твердо відповів Лаомед і раптом відчув, наскільки все це заже тепер, коли ворога вже нема.

— Що ж, гаразд, — кивнуло головою лоша.
— Та чи не здається тобі, що ти трошки перевільшиш? Хіба всі ваші — світлі герої, а всі атеняни — демони? Хіба ти не знаєш, що між наших теж були і є герої? Співець, на мою думку, повинен провіщати істину. Бери приклад з Оміра. Адже ти його знаєш?

— Звичайно!

— Отож. Він був атенянином, але з однаковою силою оспівав і любов та хоробрість Ахіллеса, і мужність троянця Гектора. Він не вагався затавувати пожадливість Агамемнона, а той був царем царів! Він викрив підступну хитрість Одиссея і вславив благородство троянця Пріама. Він картав своїх царів, казав правду і тим піднісся над царями. Бо царі вмирають, а справжній співець лишається безсмертним. Чи не так?

Лаомед слухав і відчував, що в цих словах істина.

— Так, — мовив він, — але у воєнний час не можна співати інших.

— Війни точаться завжди, — м'яко нагадало лоша. — Невже через це співцям ніколи не слід казати правду? Подумай про це.

— Може, ти й маєш рацію, — замислився Лаомед. — Тепер, коли небезпека минає, може, й я почну інакше дивитись на речі...

— Ну, звичайно! — заохотило його лоша. — Суддя над людьми і над богами — ось що таке справжній співець. Тільки так здобуває він не в'янучий лавровий вінок. А той, хто не бачить далі тимчасових явищ, співає про скроминущу мить, той вмре разом з нею, і люди забудуть про нього, тільки-но він спуститься в царство Гадеса... Але я забалакалося, а вже пізно. Що ж ти робитимеш із своїм бранцем?..

Та Лаомедові вже не хотілося припиняти розмову.

— Але, — міркував він уголос, — піднестися над усім, це значить не мати вітчизни, не любити нікого.

— Вітчизною справжнього співця, — відповіло лоша, і голос його прозвучав повчально, — є світ. Межі однієї країни тісні для нього. Чи має вітчизну орел? Тільки коли дивишся згори, можеш побачити, що не всі царі погані й не всі роби добрі. Є й добрі царі й погані роби, бо всі воюю люди і мають ту долю, яку визначили їм боги... Ну, то що ж ти зі мною робитимеш?

Нові думки ринули в мозок Лаомеда, лошачі аргументи вихором крутилися в його голові.

— Лишись тут, у моєму домі, — сказав він.
— Ти розумне, і мені хотілося б ще поговорити на цю тему. Може, ти допоможеш мені знайти шлях до безсмертя.

— Дякую! — ласково згодилося лоша. — Я

залишусь тут, поки ти цього захочеш. Буду щасливе, якщо стану тобі в пригоді. А завтра я готове розповісти вашим правителям про відплиття атенян усе, що їх цікавить.

Влаштувавши нічліг лошаті, Лаомед залишився сам. Він був збуджений і щасливий. Не тільки тому, що минула небезпека, не тільки тому, що настав мир. Адже він знайшов ще й шлях до слави.

Походжаючи по тихому будиночку, Лаомед вийшов у передпокій, освітлений двома величими лампадами. Глянув на бога й гордо підвів голову. А потім став перед дзеркалом — хотів помилуватися з нового свого образу. І з жахом відсахнувся: на голові в нього був нап'ятий чорний шолом, жахливий, ганебний, зрадницький чорний шолом з білою гривою — прикмета данайських воїнів.

Переклад з болгарської.

Віктор СОКОЛОВ

**

*Березневі згуки,
Березневі трави,
І любов, як мука,
І вино, як слава...*

*I твої відверті
Гіркуваті губи —
На моє безсмертя,
Чи на вірну згубу.*

*Ta мені все рівно!
Сірим вовком стану
І тебе, царівну,
Вкраду на світанні.*

*I через тумани,
Через терни гострі
Понесу кохану
До весни у гості —*

*На пташині згуки,
На досвітні траєви,
Де любов, як мука,
І вино, як слава...*

ТИ НЕ ЛІЧИ ЛІТА

*Hi, не питаютъ віку
У лісової криниці,
А, радо розвівши віти,
Пріпасті спішати до водиці.*

*Hi, на березу під осінь
Не скажуть ніколи — старіс,
А ловлять листок і підносять
До губ — золотий, як мрія.*

*...З роками люблю тебе дужче,
I ти не лічи літа,
Кринице моя живлюща,
Березо моя золота.*

КОМУНИКАТ

УПРАВИ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ КАНАДИ

У зв'язку із статтею "Без фантазії і фальшу" Остапа Войнаренка, яка з'явилася на редакційних колонках тижневика "Канадський Фармер", видаваного українською мовою п. Чарлзом Доячеком у Вінніпегу, в числі з 21 січня 1967 р., Управа Спілки Українських Журналістів Канади заявляє:

1. Ні один із знаних нам теперішніх редакторів тижневика "Канадський Фармер" не є членом Спілки Українських Журналістів Канади, тому її Управа не має можливості покликати редакторів, а тим більше видавця цього часопису до організаційної чи дисциплінарної відповідальнosti за зміст, тенденції чи форму публікованих у ньому статей.

2. Все таки, як організація, яка об'єднує понад 50 українських журналістів і репрезентує українське національне періодичне друковане слово в Канаді у всіх майже його політичних і релігійних відтінках, Спілка Українських Журналістів Канади вважає своїм обов'язком зайняти до появи згаданої статті а тим самим до редакції і видавця тижневика "Канадський Фармер" становище *i висловити тут публічно свій осуд i протест, оперті на таких фактах:*

а) Автор редакційної статті у "Канадському Фармері" з 21 січня 1967 р., підписаний Остапом Войнаренко, підняв на сміх, образив і заперечив символічну дату і акт проголошення Самостійності і Державності українського народу 22 січня 1918 року, в якого ім'я сотки тисяч українських патріотичних громадян віддало своє життя у Визвольних Змаганнях і в тaborах смерти і якого дату щорічно святкують на еміграції як найвеличнішу історичну подію нашої історії останніх часів. Вистачить навести тільки одне речення із цієї статті-пащкілю: "Все це, починаючи від дати 22 січня й кінчаючи "радісним плаканням" є неймовірним дурисвітством..."

б) Видавець тижневика "Канадський Фармер" Чарлз Доячек у пізнішій своїй статті з 4 березня 1967 р. п. з. "Справа нашої політики і переконань" висловлює свій жаль тільки з приводу форми і місця, на якому ця стаття була поміщена в його часописі, а не з приводу її змісту.

в) Теперішній "екзекутивний редактор" тижневика "Канадський Фармер", М. Шкавритко у своїй статті "Братня любов — девіз будівничих державників" у тому самому числі з 4 березня ц. р. теж заявляє, що згадана стаття О. Войнаренка, поміщена на редакційній сторінці, знайшла багато палкіх оспорювачів", однак в більшій мірі оспорювачі згаданої статті виявили свої слушні застереження до форми, способів вислову і часу їх поміщення, чим до деяких історичних фактів, що їх оспорювати ніхто не може". Цим своїм твердженням "екзекутивний редактор" свідомо підтверджив і схвалив в імені свого часопису крайньо тенденційне і неправдиве наслідження

О. Войнаренком Акту 22 січня 1918 р.

Управа СУЖ Канади опирається в своєму рішенні на Декларації 1-го З'їзду Українських Журналістів Америки і Канади 30 і 31 жовтня 1965 р. на "Союзівці", де в точці 7-ї сказано, що принципи Державних Актів 22 січня 1918 і 1919 років є *ідейними i патріотичними основами української преси на еміграції* без уваги на політичні напрямні і релігійну принадлежність пресових органів, а також на резолюціях 2-го З'їзду Українських Журналістів Америки і Канади 5 і 6 листопада 1966 р. в Торонті, в яких З'їзд закликає всіх українців у діаспорі відзначити в 1967 році відновлення української державності, дати тим політичну і моральну допомогу українській, поневоленій Москвою нації *"в її визвольній боротьбі за привернення соборної суверенної Державності, оперті на Актах 22 січня 1918-1919 років..."*

Торонто, 9 березня 1967 р.

Управа Спілки Українських Журналістів Канади

ДРУГА КОНФЕРЕНЦІЯ ПРО КАНАДСЬКИХ СЛОВ'ЯН

Згідно з рішенням Першої Конференції про Канадських Слов'ян, що відбулася в червні, 1965 р. у Бенфі, Альберта, Між-Університетський Комітет Канадських Слов'ян повідомляє, що Друга Краєва Конференція про Канадських Слов'ян відбудеться у днях 9, 10 і 11 червня ц. р., в Оттаві, Онт.

У зв'язку зі святкуванням Столітнього Ювілею Канади, головною темою цієї конференції буде питання контрибуції поодиноких слов'янських груп в Канаді у розвиток цієї країни. У програму конференції увійде ряд докладів, а теж культурна і товариська частина.

На банкеті, влаштованому для учасників конференції, говоритиме Достойний Поль Мартін, Міністер Закордонних Справ Канади.

Екзекутива Між-Університетського Комітету Канадських Слов'ян оцим запрошує усіх зацікавлених до участі у конференції. 250 місць зарезервовано для учасників у приміщеннях Оттавського Університету.

За точнішими інформаціями прошу звертатись на адресу:

Professor C. Bida,
Conference Chairman,
Second National Conference on
Canadian Slavs,
Department of Slavic Studies,
University of Ottawa,
Ottawa 2, Ontario.

На цю адресу прошу теж висилати свої зголосження до участі в конференції.

З ОДУМІВСЬКОГО ЖИТТЯ І ПРАЦІ

ПОШАНА ДО СТАРШИХ

30-го листопада 1966 року. Сьогодні в Торонті декілька імпрез, і думки мимоволі линуть до наших національно-культурних осередків, перед очима переповнені залі — УНО, Народніх Домів при Ліпінкат і Крісті, Української Православної Громади при Соборі св. Володимира. Є куди йти, є що відвідати, але ви бираю Український Пансіон ім. І. Франка, який сьогодні має відвідати ОДУМ зі своєю новоствореною Капелею Бандурристів.

Десять хвилин їзди трамваем і я у Гай Парку — найбільшому "резервуарі природи" у Торонті. Пансіон сьогодні ясно освітлений, видно, що вже приготовлений на зустріч Молодої України. А на думці: — Щасливі ті, що на схилі свого життя могли дістатися до цього Дому, який ніхто не оминає. Одні приходять сюди, щоб побачити це "з нічого створене чудо", інші, щоб заувідчити своє прихильне ставлення до "цих наших батьків і матерів", що знайшли тут належний притулок і опіку.

В невеличкому тісненькому коридорі при вході зібралася цілий Пансіон. Чекають! Але ось... "Іду!" Звичайні собі хлопці і дівчата, яких на кожному кроці зустрічаємо навколо. Одні з легеньким усміхом в очах, інші з печатю поваги на обличчі, бо знають, що це вони нині "герої дня". Швидким кроком вони проходять до окремої кімнати, де мають перебратись. Коридор порожніє, маленька ідалія, що перетворилася нині в театральну залю, наповнюється побережи. Ще мить і рясні оплески. Два десятки молодих, усміхнутих, життєрадісних хлопців і дівчат в національних строях увіходять на замію та займають свої місця. Серед них вісім осіб з бандурами. Це вже не ті, що перед хвилиною увійшли до цього Дому, це вже Молода Україна...

Короткий обмін привітаннями. Голова Пансіону пані Євгенія Пастернак, вітаючи гостей, підкреслює, що іхні сьогоднішні

відвідини Пансіону це вияв любові і пошани до цих осамітнених його мешканців, як також вияв — доброго серця і високих християнських чеснот. Голова Виховної Ради ОДУМ-у інж. П. Родак відповідає, що пані Євгенія Пастернак відчула і правильно окреслює інтенції ОДУМ-ців та при цій нагоді ширше інформує про завдання, що їх ставить перед собою ОДУМ та про його поточну працю.

А далі... вже мистецька частина, якою вправно керує інж. Л. Ліщина. Концерт розпочато монументом Маршем ОДУМ-у. Появу перед Капелею пані Валентини Родак, її творця і керівника, ім'я якої не перший раз доводилося чути мешканцям Пансіону, вони вітають рясними оплесками, так само, як і останні слова гимну — "Молода Україна гряде". Віразом захоплення і щирої подяки світяться старечі очі, в яких можна прочитати не тільки задоволення, але й гордість за цих своїх юних нащадків. Вони бачать і вірють, що дійсно "Молода Україна гряде"...

Пісня за піснею: "Чорне море", "Марш Поляглих", "Молоді ми", "Зоре моя вечірня", декламація вірша "Київ", пера Архиєп. Михаїла у виконанні Віктора Духна, гра на піяніні Оксани Руденко (полонез на смерть Шевченка) — і спільній виступ Капелі і хору: "Дозволь мені, мати", "Київський вальс" і ін.

Концерт закінчено. "Ви внесли стільки радості, стільки молодості... Бачите це по обличчях..." — дякує ОДУМ-ців пані Пастернак. Коротка гостина при спільному столі, яку використовується також для того, щоб показати гостям різні праці мешканців Пансіону — вишивки, гафти, плетені кошички, тарілки, підставки і т. ін., що свідчать про їх винахідливість, терпеливість, смак, мистецький підхід. Кожний з гостей одержує щось з цих речей на пам'ятку...

Зближається 10-та година вечера, коли в цілому Домі гасяться зайві світла і запановує тиша.

Ми залишаємо Пансіон, залишаємо із задоволенням та з почуттям, що зробили щось доброго.

Цієї ночі мешканці Пансіону напевно будуть спати спокійним і міцним сном, а може й з усмішкою на обличчі, бо нині не були вони самітні, бо вчір про вели в товаристві молоді — нашої надії, бо побачили, що по тому шляху, яким пройшли вони своє життя, гряде Молода Україна — радісна, творча, певна себе і кращої долі свого народу.... А Вам, молоді ОДУМ-ці, і Вашим виховникам — щира подяка та честь і слава!

І. Липовецький

ВІДБУЛОСЯ ЗАСІДАННЯ УПРАВИ ОСЕЛІ ОДУМ-У "КІЇВ" В США

На спільному засіданні новообраної управи одумівської оселі "Кіїв" разом з членами дирекції корпорації оселі, яке відбулося 29-го січня 1967 року в Українсько-Американському Демократичному Клубі м. Трентон було розглянуто ряд питань та винесено ухвали.

Головнішими з них були: рекляма оселі, фінансова база оселі, роботи на терені оселі та адміністративно - обслуговуючий персонал на оселі на час літнього сезону.

Ухвалили: подавати більше інформації до преси про виховну діяльність на оселі, про її розвиток та потреби.

Висилати інформаційні обіжники про оселю до відділів Товариств Одумівських Приятелів та філій ОДУМ-у.

Практикувати висилання окремих повідомлень, запрошень, звернень до громадянства.

Для підсилення фінансової бази оселі при управі створено безпроцентовий позичковий фонд. А також ухвалено продовжувати збірку на сплату залишку боргу за оселю.

Складено план робіт на терені оселі, які мають бути виконані ще до відкриття оселі на літній сезон.

Затверджено штат персоналу на оселі на час літнього періоду.



Хор "Молода Україна" в 2-ій половині величного осіннього концерту. Посередині дир. І. Козачок і Г. Китастий, праворуч реж. І. Передерій.

Хор "Молода Україна"

При філії ОДУМ-у в Монреалі існує хор "Молода Україна" в складі 40 осіб, головним чином із студіючої молоді з Гай-скул та університетів. Цей хор заснований в 1962 р. при церкві св. Покрови, його диригентом з дня створення є І. Козачок. За цей час була проведена велика праця як хористами, так і диригентом. Вони сумлінно готувалися до різних виступів чи то на академіях, чи на свято Покрови, а то і влаштовували самостійні концерти, не лише в Монреалі, а і в Торонті.

Цього року в Монреалі буде Світова Виставка "Експо 67", на якій хор ОДУМ-у виступить з 4 концертами влітку та восени. Це дає новий поштовх до наполегливішої праці хору і диригента, вони ж бо репрезентують молодечу організацію ОДУМ Канади. При хорі є і тріо: Ліда і Валя Михайлівські та Таня Аксюк, а також драматичний гурток під режисурою Івана Пе-

редерія та в мист. оформленні Л. Дуки. Праця хору лише за 1966 рік показує великий обсяг.

Коли взяти лише перелік виступів то побачимо таку цікаву картину:

1. У березні місяці був влаштований самостійний концерт у залі УНО за участю відомого артиста Р. Василенка.

2. На початку червня хор брав участь в Академії Світлої Пам. С. Петлюри.

3. Влітку відбувся виступ на Зустрічі СУЖЕРО й ОДУМ-у в Торонто та 2-й пізніше в залі УНО в загальному концерті ОДУМ-у.

4. У жовтні співав на храмовому святі Покрови.

5. На початку листопада хор взяв участь в програмі Українського Студентського Тижня при університеті Ст. Джордж Віліямса, а також у Листопадовому Святі в залі УНО.

6. В середині листопада виступ хору ОДУМ-у та хору СУ-

МК Ляшино на спільному концерті в залі церкви св. Юрія.

7. У кінці листопада був влаштований концерт "Молодої України" на посвяченні прaporу філії ОДУМ-у в Монреалі в залі св. Покрови.

8. На початку грудня відбувся великий концерт хору з участию славного бандуриста і композитора Гр. Китастого в залі Гай-скул — Бубіє.

9. У середині грудня хор узяв участь в Академії на честь св. п. Михайла Грушевського в залі УНО. Музичний супровід концертів виконував на піаніно О. Мельник, на акордіонах В. Пергат, В. Цвітков, Л. Декер, В. Боррис. Поруч із хором виступало наше славне тріо: Ліда і Валя Михайлівські й Таня Аксюк, а також драмгурток під режисурою Івана Передерія та в мист. оформленні Л. Дуки. Програма виступів хору була досить різноманітна, відповідно свята, Академії чи іншої окazii зі спе-

ціяльною підготовкою до кожного виступу.

Репертуар хору такий: "Україно мати — кат сконав", "Перепілочка", "Київський вальс", "Ліричний вальс", "Іванчику-Біло-данчику", "Ой зайди, зіронько", "Сховалось сонце", "Марш Молоді" — релігійні: "Ми не замовікнемо ніколи", "Хваліте ім'я Господне", народні: "Повій, вітре", "Ой зайду я на могилу", "Чому тебе немає", "Дівчина моя Переяславно", "Ой сивая зозуленько" та інші.

Тріо виконує такі пісні: "Білі каштани", "Мрія", "Ой не моргайте, дівчата", "Стежина в парку", "Ой, вербиченько", "Червоні маки", "Я нікому не сказала" та інші.

Драм-гурток виставив: "На перші гулі" Ст. Васильченка за участь — Ліди Михайлівської, Валі Михайлівської, Віктора Цвіткова, Юрка Гороновича, Віктора Пергата, 2 рази комедію Конич-Лисенка "Елексир молодості" за участь — Л. Дуки, Віра Баніт, М. Феник, Віктора Цвіткова, Олега Аксюка та Івана Передерія. Також 2 рази виставлялась драма К. Буревія "Зрубані соняшники" за участь Віктора Пергата, Юрка Гороновича, Віктора Цвіткова, В. Павлівця та Б. Будного. Вистави відбулися в залі св. Покрови, УНО, Гай-скул — Бубіс та в Ляшінах у "Прозвіті".

Хор "Молода Україна", Тріо і Драм-гурток своєю наполегливою працею протягом декількох років згуртували чимало студіюючої молоді — одумівців, які хоч переобтяженні своїм навчанням наподив віддано працюють в хорі, в драм-гурткові і горді тим, що наша славна пісня дає приемність та естетичне задоволення нашій українській громаді і співгромадянам — любителям пісні і музики.

Слухачі Монреалю і Торонта (є й з Рідного Краю — передача співу - хору "Молода Україна" на Ci-Bi-Ci) високо оцінили працю хору, що займає видне місце на мистецькій ниві, як надійна одиниця молодечої організації.

Знавець пісні і музики о. митр Епіфаній Чижів, наст. церкви св. Юрія в Ляшині після спільногого концерту ОДУМ - СУМК,

дав таку оцінку хору "Молода Україна" і дир. І. Козачкові: "вони знають душу пісні і не лише співають голосом, а й серцем, а в цьому сила і значення хору". Хор має прекрасних солістів, як Віра Буреш, Ліда Михайлівська і Василь Лапко.

Аматорський драм-гурток з режисером І. Передерієм та мистецьким оформленням Л. Дуки також заслуговує на добру оцінку за їх працю. І не випадково глядачі дістають повне задоволення й нагороджують виконавців гучними оплесками та подякою.

А. С.

ПРОБИ ХОРУ "МОЛОДА УКРАЇНА"

18-19 березня понад 40 хористів з торонтонської філії ОДУМ-у були в Монреалі, де відбулися спільні проби з монреальським хором "Молода Україна" під диригуванням Івана Козачка. Разом було біля 100 хористів.

Хористи торонтонці з вдячністю відзначають надзвичайну привітність і гостинність українців у Монреалі, з якого вони зустріли їх.

Заслуговують на подяку також організатори цієї масової поїздки Валентина і Петро Родаки та шоferи: І. Юхименко, пані Звірховська, В. Педенко, Л. Тимошенко, М. Сеник, п. Хомич, п. Сергієнко, О. Сандул та Л. Ліщина.

24 і 25 березня Іван Козачок відбув ще одну пробу хору в Торонті з торонтонцями. Присутніх було понад 60 хористів.

Разом з п. Козачком з Монреалю прибули Леонід Декер та панове Левченко, Передерій і Олексandrів.

ДОРОГИЙ ЧИТАЧУ!

Майбутнє "Молodoї України" залежить також і від Тебе!

Отже, поширюй журнал, приєднуй нових передплатників!

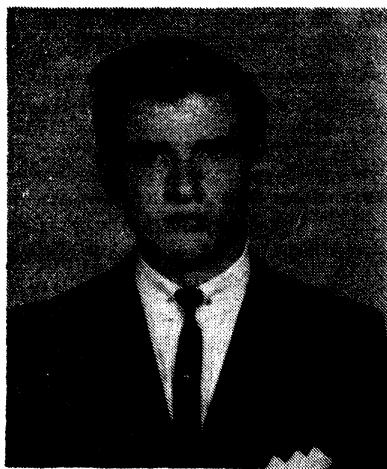
Не забувай про пресовий фонд

"МОЛОДОЇ УКРАЇНИ"!

ПРИЄМНА ЗУСТРІЧ

Одумівський хор "Молода Україна" в Монреалі має виступити 4 рази на Світовій Виставці "Експо 67". Протягом року він під диригуванням Івана Козачка, наполегливо готує програму концерту, щоб найкраще вив'язатися з цього почесного завдання. Хор "Молода Україна" кількісно не великий — 42 особи, тому й постало питання про збільшення його складу до 90—100 осіб. На цю пропозицію радо відгукнувся Торонтонський відділ ОДУМ-у, а зокрема диригент хору пані Валя Родак, відома працівниця на мистецькій ниві, серед одумівської молоді в Торонті.

У суботу, 18 березня ц. р. з Торонто до Монреалю приїхали одумівці-хористи разом з Головою Головної Управи ОДУМ-у Канади п. інж. Леонідом Ліщиню та дир. п. Валею Родак і кер. Юн. ОДУМ-у інж. П. Родаком. Монреальські одумівці тепло зустріли як Головний Провід нашої молоді, так і юних хористів. Після тригодинної проби була влаштована смачна вечірня та міле знайомство і гутірка. У неділю після Служби Божої (церковний хор, підсиленій Торонтонською молоддю чудово співали) після проби була переведена нарада одумівців і батьків Монреалю і Торонта, яку відкрив голова філії Олександр Мельник, а молитву прочитав о. О. Костюк. Він тепло привітав Головний Провід ОДУМ-у та одумівців торонтан і попросив до слова Вш. Голову Г. У. п. інж. Леоніда Ліщину, який поінформував про працю Головної Управи ОДУМ-у за час його каденції. Виголошене слово п. інж. Л. Ліщину було змістовне цікаве, і молодь була горда своїм провідником. Доповідач затаркнув життєві питання пов'язані з молоддю. Почалася дискусія над проблемами молоді Канади та практичні питання країсої праці серед нашої зміні. На цю тему говорили: інж. П. Родак, голова громади О. Канарейський, голова СУЖЕРО Василь Сойка, наст. о. О. Костюк, прот. А. Степовий, від жін. товариства: мати одумівців, пані Віра Вусата, І. Передерій та ін-



**Голова монреальської філії
ОДУМ-у**
Олексій Мельник,
студент четвертого курсу хемічного факультету університету
Мак Гіл.

ші. Обговорювалися питання: Юн. ОДУМ і ТОП, втягнення молоді до організації, оселя для молоді в Монреалі чи на Сході Канади, жур. "Молода Україна", Церква й ОДУМ, про статут ОДУМ-у та УГП Церкву і про концерт хору "Молода Україна" на Світовій Виставці та поїздка хору на Схід Канади, про зустріч молоді 5-6 серпня на фармі "Київ" для відзначення 50-тиріччя Української Великої Нац. Революції, 100-річчя Федерації Канади та інше.

Нарада пройшла в діловій атмосфері з великим зацікавлен-

ням як молоді, так і батьків. Вона позиція стати запорукою тісної співпраці, так дуже потрібної сьогодні. Адже життя ставить перед нами вимоги працювати в нашій українській справі на чужині для добра Канади і нашої поневоленої України, допомагаючи нашому народові бути вільним. Ця нарада була позитивна, корисна дала поштовх до дальшої успішної праці.

Щира подяка Проводові ОДУМ-у, а зокрема Голові Г. У. п. інж. Леоніду Ліщині та всім членам Г. У., які відвідали Монреальський відділ ОДУМ-у та провели відповідну працю на користь молоді.

А. С.

З НОВОСІЛЛЯ НА ДЕМОКРАТИЧНУ ПРЕСУ

Це відбулося гарного лютневого вечора. Сніг рипів під ногами і шинами автомобілів. Але нам було гаряче, бо мали наладувати на авто крісла, столи й посуд, та вчасно прибути на призначене місце: до будинку п-ва Софії та Івана Пишака, яким друзі взялися влаштувати новосілля. Цікаво було спостерігати, коли двері наших новосільців відчинилися і в'я хату до них посунула ціла перезва: столи, крісла, посуд з іжею, і невеличка досі сім'я раптово виросла до 50 осіб. Господарі дому радо привітали несподіваних гостей і незабаром всі сіли за гарно прибрані столи.

По добрій перекусці та чаю гості співали і танцювали мало не до ранку.

На мое звернення підтримати нашу пресу, присутні цього гарного вечора відгукнулися щедро. Із збірки, яку провадив М. Балдецький часописові "Українські Вісти" виділено 52 дол., журналам "Нові Дні" та "Молода Україна" — по 10 дол.

Вечір був гарний і гості та господарі дому розійшлися дуже задоволені. У переведенні цієї родинної імпрези чимало старань приклади кума і землячка господарів Марія Журавель і Ольга Сачко. Попрацювали й інші друзі та приятелі п-ва Пишака.

М. Клименко

—○—

АВТОМАТИЧНА БІБЛІОТЕКА

У Дельфтському університеті в Нідерландах з'явилася перша у світі автоматична бібліотека. Досить набрати відповідний номер книги на одному із шести телефонів у залі каталогів, і менш ніж за півхвилини книжка надходить у розпорядження читача. Як тільки номер набрано, світловий сигнал на поверхах, де зберігаються книги, дає знати працівникам бібліотеки про місце знаходження потрібного тома. Завдяки цій системі читач жде на книжку не 40 хвилин, а лише 16 секунд.

З ЖИТТЯ КАНАДІЙСЬКОЇ АСОЦІАЦІЇ ЕТНІЧНОЇ ПРЕСИ

Онтарийська Асоціація Етнічної Преси бере безпосередню участь у діяльності загально канадійської преси. Особливе пожвавлення праці помітно в цьому, ювілейному році.

Так в суботу, 1 квітня цього року, члени Онтарійської Асоціації Етнічної Преси були присутні на відзначенні найбільш заслужених канадійських журналістів. За традицією таке вшанування влаштовується щороку.

Цього разу почесні грамоти були присуджені трьом діячам преси — сенаторові Граттанові О'Ліїрі та, посмертно, Джозефові Гоув і Ралфові Аллену.

В п'ятницю, 7 квітня ц. р., відбулася пресова конференція, влаштована Прем'єр-Міністром Онтаріо дост. Джоном Робартсом для французьких редакторів, які зараз відвідують Онтаріо. Пізніше було зроблено прийняття на честь двох квебецьких пресових об'єднань: La Federation des hebdoma-

daires du Canada français та L'Union Canadienne des journalistes de langue française.

Головний промовець достойний Джон Робартс у своєму виступі відмітив невпинне зростання країни, розвиток зв'язків між етнічними групами і вклад канадійців, не зважаючи на те, звідкіля вони походять, до спільніх зусиль для добра Канади.

З коротким змістовним словом на прийнятті під головуванням дост. Роберта Велша — міністра громадянства та провінційного секретаря виступив міністер суспільної опіки дост. Іван Яремко, який теж відав відвідувачів з Квебеку. Далі промовляли гості на чолі з п. ред. Мартеном. Від Асоціації Етнічної Преси французьких журналістів вітав президент Асоціації — д-р Й. Кіршбаум.

Вечір закінчився короткою мистецькою частиною, в якій українців презентував співочий ансамбль — квартет "Верховина".

Загроза світової спраги

Води на плянеті багато. Якщо її поділити порівну між усіма мешканцями Землі, то кожен дістане її стільки, що зможе не заощаджуючи витрачати її десь з мільйон років.

І не зважаючи на такий достаток, води на плянеті мало.

Води бракує пустелям, зонам недостатнього зрошення, що займають більше половини суші. На цій величезній території живе лише сто п'ятдесяти мільйонів людей — по дві особи на квадратовий кілометр, в двадцять п'ять разів менше, ніж пересічно в Європі.

Цим людям уже сьогодні не вистачає двадцять мільйонів кубометрів води на добу. Але населення засушливих районів неспинно зростає. Воно подвоюється кожні сорок п'ятдесяти років, і брак води стає все гострішим.

Тим дивніше чути, що водяний голод загрожує Донбасу і Криворіжжю.

За прогнозами Інститута географії Академії Наук, через двадцять тридцять років усі більше або менше надійні джерела прісної води у нашій країні будуть використані до кінця. І, якщо не вжити рішучих заходів, це може привести до такого парадоксального стану речей, що ми змушені будемо плянувати розміщення промислових закладів, вихідчи не з наявності сировини або джерел дешевої енергії, а думаючи головним чином про воду.

Таке становище у всіх промислових країнах світу. В західній Німеччині це Рурський басейн, в США — Каліфорнія, Техас, Колорадо.

Щорік людність вживає більше води, збільшуючи її в геометричній пропорції. США в 1900 році "випивали" лише шість відсотків запасу прісної води, а через півстоліття — у десять разів більше. І за прогнозами науковців у 2000 році на кожну особу в США (як і у цілому світі) будуть витрачати в чотири рази більше води, ніж тепер. Найсумніше ж те, що промисловість щодалі більше нищить свою основу — чисту воду.

І тут починають бити на сполох. Закликають до щадності, яку дехто розуміє як зменшення вживання води, запровадження твердих норм її споживання. Але це не розв'язка. Треба говорити не про зменшення водокористування, а про господарське ставлення до води, про розумне її використання.

Насамперед — час перестати витрачати питну воду там, де вона зовсім не потрібна. Цілком звичайним вважається мити питною водою авта, охолоджувати доменні печі або валки прокатних станів. Треба чітко відмежувати: людині — питну воду, іншим споживачам — технічну. Правда, інколи підприємству потрібна вода навіть чистіша, ніж людині, але це випадок унікальний.

Якщо ми постановимо не мити більше авта питною водою, то відразу ж постає питання, звідки брати воду технічну. Прямо з річки? Навряд чи це пощасти. Хоч підприємства і не потребують питної води, вони не можуть вживати будь-яку воду. Досить зачерпнути шклянку води з річки, що тече повз велике місто й дати її на фізико-хемічну аналізу.

Побутова каналізація, підприємства харчової промисловості, нафтпромисл і целюлозно-паперові комбінати викидають в річки різні органічні й мінеральні сполуки. Звичайний цукор, з яким ми п'ємо чай, попавши у великій концентрації в річку, стає однією з найнебезпечніших отрут для всього живого.

Кажуть, що в XVII сторіччі члени англійського парламенту на перервах між засіданнями улаштовували змагання рибалок: йшли до Темзи і вудили лососі.

Школярі вчать вірш Гайне "Льорелай":

"Повитий сумом божевільним
На хвилю не глядить рибал-
ка..."

Сьогодні рибалка теж не дивиться на хвилю, але з іншої причини: хвilia тхне нафтою. В багатьох місцях рибалок нема зовсім. Ловити рибу в Райні можна було лише сто років тому. Нині до нього зливають брудну

воду незліченні промислові підприємства Рур. Отруйна, затягнута райдужною плівкою вода — 80,000.000.000 тон на рік, затрює Північне море.

Звичайно, теоретично ці вісімдесят кубічних кілометрів могли б "перемішатись" в майже тисячу разів більшому об'ємом морі, і ніхто б тих відпадків не відчув. Але перемішування йде дуже повільно. "В березні 1965 року — пиše бюллетень "Новини Юнеско", — на пляжі Нарвика, на північ від Гааги хвилі викинули сотні мертвої риби. Хеміки виявили на піску кристали мідного купоросу. Аналіз води показав, що в ній є в п'ятсот разів більше міді, ніж може бути. Виявити винних неможливо: воду отрююють тисячі підприємств.

Найновіші синтетичні пральні порошки, не так як мило, не переходять в нерозчинний фуз. Вони дуже добре і тривало піниться. Невеликий поріг, гребля — і нижче за течією пливе піна. В 1959 році річками Західної Німеччині піна пливла інколи завтовшки до трьох метрів, покриваючи десятки гектарів водної поверхні.

Чому промисловість затрює воду? Адже сучасна техніка водоочищення може перетворити хоч які брудні відходи в кришально чисту воду. Але, поперше, на багатьох підприємствах — більше ніж на половині — потрібних очистних споруд просто нема, а там, де є, вони працюють не на повну силу. А подруге, очистка води коштує підприємствам досить дорого. Вартість очистних споруд доходить до 20-30 відсотків вартості підприємства. Нарешті, реальна відповідальність підприємств за отруєння води і забруднення водоймищ до останнього часу була мізерна.

Що ж робити? Невже не можна запобігти лихові?

Hi! Розв'язку знайдено.

Питна вода з моря

Морська вода солона. Її не можна пити так, як вона є, від неї відмовляється індустрія. Але ж і руду не закладають зразу у доменну піч: руда проходить через агрегати збагачувальних фабрик. Опріснювальні споруди це ніби збагачувальні фабрики

прісної води, яка відділяє її від розчинених солей.

Столітня молодість

Опірсювальна техніка скоро святкуватиме свій столітній ювілей: перша промислова споруда почала працювати в 1872 році в місті Лос-Салінас (Чілі). Вона працювала на даровій соняшній енергії і давала п'ять тонн води на добу.

Нині на світі працює більше вісімдесяти промислових опірсювальних фабрик. Вони дають 120 тисяч тонн води щодоби. Це і багато, і дуже мало. Мало тому, що дефіцит тільки в зоні пустель і півпустель у двадцять разів перевищує це число.

А найголовніше вода ця в десять разів дорожча від звичайної водогінної. Потрібні величезні видатки, щоб побудувати опірсювач, який міг би напоїти водою сучасне промислове місто хоч би з стотисячним населенням. Половина експлуатаційних витрат — це вартість палива.

Якже піднести рентабельність опірсювача?

Парадокс дарової енергії

Може звернутися за допомогою до Сонця? Адже води не вистачає звичайно там, де на виднокрузі місяцями не видно жодної хмарки. В небі — безкоштовна "піч!" Винахідники-ентузіясти бачать грандіозні перспективи.

Але вода, що капає з рурки опірсювача на "даровій" соняшній енергії воїтину золота: у триста разів дорожче водогінної, у десять-двадцять разів дорожче за воду опірсювача, що працює на вугіллі або мазуті. Пояснюються це тим, що інтенсив-

ність соняшної радіації замала у порівнянні з інтенсивністю на гріву стінок парового кітла, коли в його топці горить вугілля або мазута.

Економісти кажуть, що опірсювач на соняшній енергії тільки тоді стане вигіднішим від звичайного опірсювача, коли будуть зроблені соняшні нагрівачі у двадцять разів дешевші, ніж парові. Там, де води треба не багато, лише для пиття і миття, соняшний агрегат поза конкуренцією.

Мороз на опірсювальній стації

Багато дешевше, як це не дивно, опірсювати воду не теплом, а холодом.

Якщо повільно охолоджувати солону воду, то в ній спочатку утворюються кристали прісного леду, і лише після цього починає замерзати розсол. Але переважно розсол зливається, а лід тане і перетворюється на прісну воду.

Заморожувати воду, з огляду на витрати палива, вигідніше, ніж випаровування: на випаровування витрачається 539 кальорій, а на заморожування води досить 80. Правда, такий морозильник має і недоліки: поперше, лід перед топленням доводиться промивати від залишків солі, витрачаючи для цього прісну воду, по-друге, такий опірсювач дуже повільно працює.

Поблизу космоса

У космосі, як відомо, порожнечा. Тому він міг бути дуже добрим опірсювачем. Порожнеча, не конче космічна, теж може опірсювати воду. Адже у вакуумі вода кипить навіть при кімнатній температурі.

Коли у вакуумну посудину

впорскути воду, частинка її негайно випаровується, а тепло, витрачене на це випаровування, відбирається від води, що залишилось. Тому, що відібрati у води тепло — означає цю воду заморозити, то в наслідок випаровування утворюються кристали леду, що плавають у розсолі. А далі вже лід промивається і топиться.

Рідинний охолоджувач

Морська вода замерзає при температурі — 1,7° С. Щоб вона могла кипіти у вакуумі при такій температурі, потрібний дуже досконалій вакуум. А він коштує дуже дорогого.

Проте, є рідини, що киплять при кімнатній температурі. Це рідкий бутан, пропан та інші. Вони порівнюючи дешеві. Їх то і змішують під тиском з соленою водою. Така суміш починає випаровуватись, від чого замерзає вода, що залишається в посуді.

Доля "тovстих" і "тонких"

Якби нам пощастило зменшитися так, щоб побачити на власні очі молекулу, то в багаточленній родині молекул і йонів мі відразу б звернули увагу на таке: всі молекули води стрункі і зgrabні, а всі йони брезглі і товсті — вони гідротиравані, одягнені молекулами води.

Саме цю властивість і використала людина, щоб відділити молекули води від йонів, розчинених у воді солей. Контрольно-пропускним пунктом стала мембрana, схожа на цельофановий папір, з мікроскопічними отворами діаметром 3-4 ангстріма. Зgrabні молекули води легко проходять крізь мембрana, а солідні гідротиравані йони залишаються на самоті. Правда, щоб примусити молекули пройти крізь мембрana, потрібне тиснення, яке сягає 26 атмосфер.

Зате з квадратового метра плівки молекулярного сита можна дістати більше як півтонні води на добу. Це досить добрий вислід.

Дорогу атому

Але, хоч які дотепні і гарні всі ці способи перетворення морської води на річну, питання

ROCHESTER FURNITURE CO. LTD. WAREHOUSE STORE

ВЕЛИКИЙ ВИБІР ХАТНІХ МЕБЛІВ: ВІТАЛЕНЬ, СПАЛЕНЬ, ІДАЛЕНЬ. ХОЛОДИЛЬНИКИ, ПРАЛЬНІ МАШИНИ, ЕЛЕКТРИЧНІ І ГАЗОВІ ПЕЧІ, ТЕЛЕВІЗОРИ, РАДІО.

423 College St.



Toronto, Ontario

Telephone: EM 4-1434

джерела енергії залишається нерозв'язаним: паливо дороге.

Радикальне рішення питання звязане з широким використанням атомової енергії. Крім води, атомові реактори виробляють ще дуже дешеву електроенергію.

Атомові опріснювачі дають воду, яка дешевша за водогонну, якщо водогін довший за сто кілометрів. Правда, за такої умови: стація мусить продукувати не менше 50,000 тонн прісної води на добу.

В Донбасі, за розрахунками авторитетних організацій, у 1975 році дефіцит води дорівнюватиме мільярду тонн на рік: два з половиною мільйони тонн на добу. Є думка побудувати канал від Дніпра до Донбаса довжиною біля 700 кілометрів. Кубометр води, пройшовши по такому каналу, коштує в десять — двадцять разів дорожче за звичайну водогінну воду. Тому прибічники "атомового" варіанта подають свої числа. Вони пропонують побудувати лише 100-кілометровий канал, але не від Дніпра, а від Озівського моря. А в Донбасі будуть збудовані два потужні опріснювачі з атомовими реакторами по три з половиною мільйони кіловат кожний. Реактори забезпечать опріснення більше мільйона тонн води і дадуть до цього 26 мільйонів кіловат — годин електроенергії на добу.

В. Демідов

"З. — С." ч. 11 1966

—○—

ІСТОРІЯ НАЗВ

Вовчанське

У "Слові о Полку Ігоревім" згадується про "злат стол Салтан", залишки якого — Салтанське Городище — розташовані на півдні від міста Вовчанське. Це свідчить про те, що міщаність ця була заселена ще в давнину.

Вовчанське заснували в 1674 році українські козаки — переселенці з Правобережної України на річці Вовчі Води. Звідси пішла і назва міста.

Тепер Вовчанськ — центр Вовчанського району Харківської області.

ОСТАННІЙ КОШОВИЙ ОТАМАН

Петро Кальнишевський був останнім кошовим Запорізької Січі. Він був ним з 1765 року аж до ліквідації "козацької держави", тобто десять років підряд, чого доти в коші "зроду-віку не бувало".

З серпня 1775 року вийшов указ Катерини II про скасування Січі "за ображання імператорської величності". Про Кальнишевського в указі нічого не було сказано. Він зник невідомо куди. Як у воду впав.

Козацькі пісні натякали, що кошового поселено на Дону. Нашадки січовиків склали легенду, нібито Кальнишевський утік з під арешту в Туреччину, там одружився і мав сина. Тільки через сто років після руйнування Запорізької Січі історик Є. С. Єфименко натрапив на слід Кальнишевського. Вчений докumentально довів, що кошовий нікуди не тікав, а його заслали на Соловки, де він перебував в одиnochному ув'язненні багато років і помер там таки на острові.

У Соловецькому монастирі кошового кинули в один з найпохмуруніших казематів. У кам'яному мішку Головленкової в'язниці Кальнишевський пробув 16 років, після чого його помістили у "комфортабельнішу" камеру одиночку. Там він просидів під замком ще 9 років.

Указом царя Олександра I від 2 квітня 1801 року колишньому кошовому було "даровано прощення" і право за "бажанням обрати місце проживання". Кальнишевському було тоді рівно 110 років. Незважаючи на 25-річне ув'язнення, кошовий не втратив розуму. Це була воїстину богатирська казкова натура, справжній запорізький дуб! Але вічна півтемрява казематів зробила своє: Кальнишевський осліп. Він відмовився скористатися "даром" нового тирана. Своє рішення він не без гумору обґрунтував тим, що за 25 років перебування у в'язниці до монастиря "звик цілком", а волею "і тут втішається повною мірою". Втішався він нею недовго. У 1803 році Кальнишевський помер.

(Укр. істор. жур. ч. I, 1966)

Апетит

Німецький композитор Георг Фрідріх Гендель мав сдне слабке місце: любив добре попоїсти. На цьому ґрунті з ним часто траплялися кумедні історії.

Одного разу, завітавши в один ресторани, де Генделя ще не знали, він замовив цілого смаженого індика. Кельнер, прийнявши це замовлення, приніс кілька столових кувертів.

— Не треба, — пояснив йому Гендель. — Я ж прийшов сам один.

— Сам один, — здивувався кельнер. — І так просто цілого індика?

— Чому оце — так просто? — в свою чергу здивувався Гендель. — З картоплею, овочами і ще, що там у вас знайдеться...

—○—

Спільні інтереси

Видатний фінський композитор Ян Сібеліус влаштовував якось сімейну вечірку.

Один із запрошених гостей, також композитор, помітив, що більшість гостей — це люди, які не мають жодного відношення до музики, комерсанти, промисловці, взагалі ділові люди. Він із здивуванням запитав господара:

— Не розумію, що у вас спільного з ними? Про що ви з цими людьми розмовляєте?

— Звичайно ж про музику, виключно про музику, — відповів Сібеліус. — Бо коли збиряються разом мої колеги, єдине, про що точиться розмова, це гроші, гроші і знову гроші...

—○—

Заслуги? Не помічав!

Видатний французький скульптор Огюст Роден був напрочуд скромною людиною. В дні якогось свого ювілею йому довелося вислухати довгу промову одного критика, який увесь час звеличував заслуги Родена.

— Ви щось переплутали, мій дорогий, — сказав йому потім скульптор. — Я досі не помічав за собою ніяких великих заслуг. Може ви мали на увазі мої прибути, — тоді це було б близче до істини...

ЛЬОТЕРЕЯ НА ВИХОВНУ ЦЛЬ

Всі ми сьогодні усвідомлюємо проблеми, які стоять перед нами: виховання української молоді і затримання її в нашому середовищі.

Українська молодеча організація ОДУМ працює в цій площині протягом останніх 15-ти років. Наслідки нашої праці добри, але ми зустрічаємося з багатьма труднощами. Однією з них є брак посібника для виховників. Такий підручник з українською тематикою та практичними й теоретичними методами виховання — є необхідним для праці з молоддю. Над таким посібником працює Головна Виховна Рада ОДУМ-у в співпраці з рядом досвідчених педагогів й виховників. Але, щоб таку працю видати, потрібні видавничі фонди. Щоб їх здобути, Товариство Одумівських Приятелів заплянувало книжкову лотерею, чистий прихід з якої піде на видання "Порадника Одумівця".

До лотереї входять такі виграші:

- 1-ий виграв — твори Лесі Українки в 10-ти томах,
- 2-ий виграв — твори Нечуя Левицького в 6-ти томах,
- 3-ий виграв — твори Андрія Малишка в 5-ти томах,
- 4-ий виграв — твори Бориса Грінченка в 2-ох томах,
- 5-ий виграв — твори Олекси Стороженка в 2-ох томах,
- 6-ий виграв — твори Яр Славутича в 3-ох томах.

Розгра відбудеться в неділю, 23-го липня 1967 року на оселі ОДУМ-у "КІЇВ".

Просимо всіх людей доброї волі, яким справа виховання української молоді не є байдужою, закупити квитки лотереї та допомогти "Порадникові Одумівця" побачити світ.

(іп)

ДО УВАГИ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ

Просимо звернути увагу на на ліпки адрес, відразу після Вашого прізвища є номер-число. Цей номер означає, до якого числа у Вас є заплачена передплата. Отже це число, що Ви маєте тепер, є число 145, коли ж після Вашого прізвища є число 144 або менше, то це означає, що Ваша передплата вже скінчилася і час її відновити. У випадку, коли хтось не зацікавлений у відновленні передплати, просимо нас про це повідомити.

Також, чимало наших передплатників поміняли свої адреси, а нас про це не повідомили і пізніше нарікають, що вони не одержують журнала.

Деякі з передплатників з чималою заборгованістю пересилають \$4.00, зазначаючи при тому, що це передплата на 1967 рік, забуваючи про те, що іхня заборгованість є за рік або й більше. Пізніше нарікають, що, мовляв, гроші вже вислані, а й далі нагадують про борг. Тому

постараитесь надсилати передплату своєчасно, а не рік чи два пізніше, і тоді всі ми будемо задоволені.

Надсилаючи чеки чи "Моні Ордери", вписуйте їх на "Молода Україна".

Адміністрація "Молодої України"
Адміністрація
"Молодої України"

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" ЖЕРТВУВАЛИ:

Ліщина Л. з хрестин в І. Дрозда, Торонто	\$32.00
Гурський П., Філадельфія	\$3.00
Руденко В., Торонто	\$2.50
Філія ОДУМ-у, Бафало	\$50.00
Бачинський Ю., Нью Йорк	\$2.50
Журжа І., Торонто	\$2.00
Діл. П., Рочестер	\$2.00
о. Дебрін Н. з поправин у Володченків, Лондон	\$12.00
Матула М., Мейпелвуд	\$5.00
Терещенко Н., Філадельфія	\$2.00
Мірошинченко А., Вудсайд	\$2.00
Посипайло М., Сирақуз	\$1.00
Фашук В., Чікаго	\$1.00
Одарченко А., Вашингтон	\$1.00

Берегулька А., Джемейка

Плейнс	\$1.00
Пономаренко В., Клівланд	\$2.00
Сенько П., Ярдвілл	\$2.00
Семотюк Я., Торонто	\$2.50
о. Слюзар В., Монреал	\$1.00
Матвієнко Т., Торонто	\$2.00
Філія ОДУМ-у, Торонто	\$50.00
Клименко М. з входин у Пиш- кала, Торонто	\$10.00
Яцюк А., Воррен	\$5.00
Сидорець Г., Трентон	\$1.00
Романенко Г., Торонто	\$2.50
Денесюк О., Торонто	\$1.00
Косовська Н., Чікаго	\$1.00
Кайдан І., Севен Гіллс	\$3.00
Глушко С., Торонто	\$2.00
Філія ОДУМ-у, Чікаго з коля- ди на "МУ"	\$100.00
Сердечна подяка!	

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Ліщина Леонід, Торонто	1
Келембет Рома, Торонто	2
Родак Валентина, Торонто	9
Міршук Д., Дітройт	1
Павлюк Віра, Торонто	1
Філія ОДУМ-у в Бафало	4
Філія ОДУМ-у в Трентон	5

Останнє бажання

Коли відомий англійський астроном Вільям Гершель помирав, священик, що прийшов його сповідати, почав малювати вченому всі принади потойбічного життя.

— Ах, — обірвав його вмираючий, — коли б ще звідти можна було побачити зворотний бік місяця!..

Зубр-бюрократ

Заєць, захекавшись, прибіг до старого Зубра.

— Прошу тебе, допоможи мені... Лисиця залізла до моєї хатки... Якщо я повернуся туди, вона мене розшматує, а у лісі я почувати не можу, бо вовк тільки на це й чекає... Що його робити?

— Приходь завтра, — заклопотано відповів старий Зубр, — щось придумаемо...

Умова

На дверях однієї м'ясної лавки в Лондоні висіла об'ява: "Терміново потрібен м'яснік, але щоб був вегетаріанцем.

**ПЕРША УКРАЇНСЬКА
ОПАЛОВА ФІРМА**
**FUTURE FUEL OIL
LTD.**

& Service Station

945 BLOOR STREET WEST
Toronto — Ontario

**24-ГОДИННА СОЛІДНА
І СКОРА ОБСЛУГА!**

**Чищення і направа форнесів
безплатна.**

**Скористайте з доброї нагоди
і замовляйте оливу в нас.**

Наши телефони:

Tel. Office: LE 6-3551

Tel. Night: RO 2-9494

Любов

— Без тебе, Роберте, я не можла б жити!

— Вірю, люба, життя щодня дорожчає.

КРЕДИТОВИЙ СОЮЗ

- Платить 4% за депозити.
- Уділяє високі та дешеві позички.
- Асекурє ощадності до 2 тисяч, позички до \$10.000.
- Щоденне і вечірнє управління.

**ВПІШІТЬСЯ І КОРИСТАЙТЕ
З ПОСЛУГ
У КРЕДИТОВОМУ СОЮЗІ!
406 Bathurst St., Toronto
Tel.: EM 3-3994**

Розумний кінь

Мій кінь такий розумний! — вихвалив свого коня один господар. — Якось я впав з нього і поламав обидві ноги... Так кінь притягнув мене в затінок під крислато дерево і подався галопом за лікарем. Він зробив тільки одну-однісеньку помилку: принеїв до мене ветеринара!..

УВАГА!

УВАГА!

Чистимо бесплатно печі (форнеси) і даемо бесплатну цілорічну обслугу нашим сталим відборцям опалової оливи.

ЗАМОВЛЯЙТЕ В НАС ОЛИВУ

DNIPRO FUEL OIL LTD.

TORONTO —

196 Bathurst Street

Тел.: вдень і вночі: EM 6-6539

HAMILTON —

857 Woodward Ave.

Тел.: вдень і вночі: 549-9634

Користайте також з нашої
БЕНЗИНОВОЇ СТАНЦІЇ при

509 Jane St. — RO 2.1969

Порозумілися

Лікар, зустрівши водопровідника, питав його:

— Чи всі у вас здорові?

— На щастя, так! А як у вас,

— всі крани справні?

ОЩАДЖЕННЯ — важливий засіб виховування молодого покоління

ЗАОЩАДЖУЙТЕ ПОСТІЙНО В

**ФЕДЕРАЛЬНИЙ
КРЕДИТОВІЙ КООПЕРАТИВІ**

„САМОПОМІЧ“

2351 West Chicago Avenue, Chicago 22, Illinois, USA.

HUmboldt 9-0520

4½ % ОПРОЦЕНТУВАННЯ ВКЛАДІВ (платне двічі на рік)

УСІ ВКЛАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕНИ ДО ВИСОТИ \$10,000.00.